

Załącznik nr 1 do Planu Strategicznego międzykulturowej integracji migrantów dla województwa pomorskiego

**SYTUACJA MIGRACYJNA W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM. WNIOSKI
I REKOMENDACJE W ZAKRESIE INTEGRACJI MIGRANTEK I MIGRANTÓW**

Autorzy:

dr hab. Michał Nowosielski, prof. UWSB Merito w Gdańsku

dr Rafał Raczyński, Instytut Politologii Uniwersytetu Gdańskiego

SPIS TREŚCI

1. MIGRANCY I MIGRANTKI W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM.....	2
1.1 ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY	3
1.2 ZEZWOLENIE NA POBYT STAŁY.....	8
1.3 ZEZWOLENIE NA POBYT REZYDENTA DŁUGOTERMINOWEGO UE.....	13
1.4 ZAREJESTROWANIE POBYTU OBYWATELA UE, PRYZNANIE PRAWA POBYTU CZŁONKOWI RODZINY OBYWATELA UE ORAZ PRYZNANIE PRAWA STAŁEGO POBYTU CZŁONKOWI RODZINY OBYWATELA UE	14
1.5 ZAREJESTROWANIE POBYTU OBYWATELA ZJEDNOCZONEGO KRÓLESTWA WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ	15
2. MIGRANCY I MIGRANTKI NA RYNKU PRACY	16
2.1 DOSTĘP DO RYNKU PRACY.....	16
2.2 MIGRANCY I MIGRANTKI NA POLSKIM RYNKU PRACY	18
2.3 ZATRUDNIENIE MIGRANTÓW I MIGRANTEK W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM	19
3. UCZNIOWIE Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACYJNYM W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM.....	32
4. MIGRANCY PRZYMUSOWI Z UKRAINY.....	35
4.1 STATUS CUDZOZIEMCA NA PODSTAWIE SPECUSTAWY	36
4.2 DANE STATYSTYCZNE DOTYCZĄCE LOGOWAŃ.....	38
4.3 MIEJSCA ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA	42
5. WNIOSKI	44
6. REKOMENDACJE	49
ŹRÓDŁA	53

1. Migranci i migrantki w województwie pomorskim

Jedną z podstawowych kategorii informacji obrazujących skalę napływu migrantów_tek do województwa pomorskiego oraz strukturę ich populacji są dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców gromadzone i udostępniane przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

W polskim systemie prawnym istnieje kilka rodzajów statusów pobytowych, o które mogą ubiegać się migranci_tki, w zależności m.in. od posiadanego obywatelstwa (np. kraj członkowski Unii Europejskiej) oraz powodów, celów i okoliczności migracji. Sposób nabywania określonego statusu oraz uprawnień jakie z tego tytułu wynikają regulują ustawy, w tym. m.in. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹, ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobytku oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin², ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach³, czy ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁴.

Z punktu widzenia niniejszej diagnozy istotne jest podkreślenie faktu, że uzyskanie określonego statusu pobytowego nie tylko pozwala na legalny wjazd i pobyt na terytorium Polski, ale i w dużej mierze determinuje zakres dostępu migrantów_tek do rynku pracy oraz usług publicznych, w tym tych świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego (JST). Jednocześnie, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, status pobytowy nie stanowi jedyne go wyznacznika w tym zakresie.

Na podstawie obowiązujących w polskim porządku prawnym zróżnicowanych regulacji legislacyjnych dotyczących przybywających do naszego kraju migrantów_tek, z formalno-prawnego punktu widzenia można wyróżnić kilkanaście ich kategorii. Każda z tych grup charakteryzuje się innym zakresem przysługujących im praw i obowiązków.

Na poziomie regionalnym tę różnorodność można sprowadzić do pięciu zasadniczych grup, które mają najistotniejsze znaczenie. Są to:

- osoby posiadające prawo pobytu lub starające się o jego uzyskanie na podstawie ustawy o cudzoziemcach;

¹ Dz. U. 2003 nr 128 poz. 1176; tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1504.

² Dz.U. 2006 nr 144 poz. 1043; tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 547.

³ Dz.U. 2013 poz. 519 poz. 1650; tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 519, 185, 547.

⁴ Dz.U. 2022 poz. 583, tekst jednolity Dz. U. 2023, poz. 103, 185, 547,1088,1234, 1641, 1672, 1717.

- obywatele Ukrainy oraz członkowie ich rodzin, którzy przyjechali do Polski z Ukrainy po 24 lutego 2022 roku w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa; ich status prawny w Polsce reguluje ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;
- osoby ubiegające się lub posiadające już status uchodźcy lub inną formę ochrony międzynarodowej lub krajowej w oparciu o ustawę o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- osoby przebywające na podstawie wizy (krajowej lub Schengen);
- osoby przebywające na podstawie ruchu bezwizowego lub karty pobytu wydanej w innym kraju UE⁵.

W tym kontekście dane dotyczące migrantów_tek uzyskane z Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku⁶ obejmują:

- rozstrzygnięcia w sprawie zezwoleń na pobyt czasowy;
- rozstrzygnięcia w sprawie zezwoleń na pobyt stały;
- rozstrzygnięcia w sprawie zezwoleń na pobyt rezydenta długoterminowego UE;
- rozstrzygnięcia w sprawie prawa pobytu członka rodziny obywatela UE;
- rozstrzygnięcia w sprawie prawa stałego pobytu członka rodziny obywatela UE;
- rozstrzygnięcia w sprawie zarejestrowania pobytu obywatela UE podjęte w roku 2023;
- rozstrzygnięcia w sprawie zarejestrowania pobytu obywatela Zjednoczonego Królestwa.

Ze względu na liczbę zarejestrowanych spraw zasadnicze znaczenie mają jedynie dane dotyczące trzech pierwszych kategorii. W odniesieniu do pozostałych liczba rozpoznanych spraw była marginalna i często sprowadzała się do przypadków jednostkowych. Przekazane przez Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców informacje obejmowały lata 2021-2023.

1.1 Zezwolenie na pobyt czasowy

Zezwolenie na pobyt czasowy jest najczęściej przyznawaną w Polsce formą zezwolenia na pobyt cudzoziemca. Forma ta jest również najbardziej złożona biorąc pod uwagę cele, powody i kryteria jej udzielania. Uregulowania dotyczące zezwoleń na pobyt czasowy

⁵ Departament Rozwoju Regionu, Diagnoza sytuacji migrantów w województwie małopolskim, Kraków 2023, s. 13.

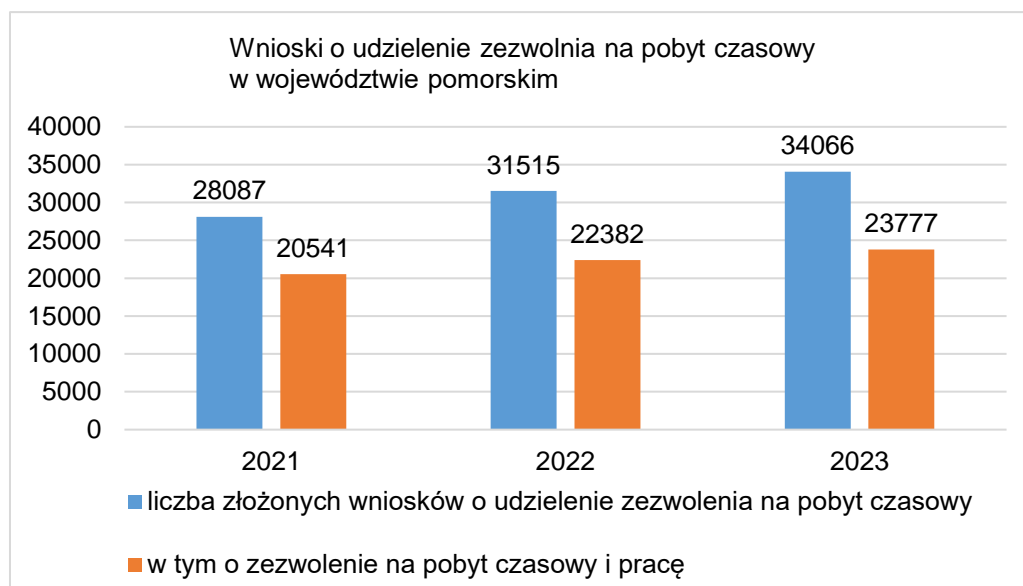
⁶ Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim udostępnione przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w dniu 16 stycznia 2024 r.

zawarte są w Dziale V ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Zgodnie z art. 98. ust. 2 zezwolenia na pobyt czasowy udziela się na okres niezbędny do realizacji celu pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie dłuższy jednak niż 3 lata.

Poszczególne rodzaje zezwoleń na pobyt czasowy opisane są w kolejnych rozdziałach ustawy obejmują m.in.: zezwolenie na pobyt czasowy i pracę (Rozdział 2), zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (Rozdział 3), zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa (Rozdział 3a), zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy przez cudzoziemca delegowanego przez pracodawcę zagranicznego (Rozdział 4), zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej (Rozdział 5), zezwolenie na pobyt czasowy w celu kształcenia się na studiach (Rozdział 6), zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia badań naukowych (Rozdział 7), zezwolenie na pobyt czasowy ze względu na pracę sezonową (Rozdział 10a) itp.

Już ten krótki przegląd rodzajów zezwoleń obrazuje, że ta forma pobytowa dotyczy bardzo różnorodnych grup migrantów_tek.

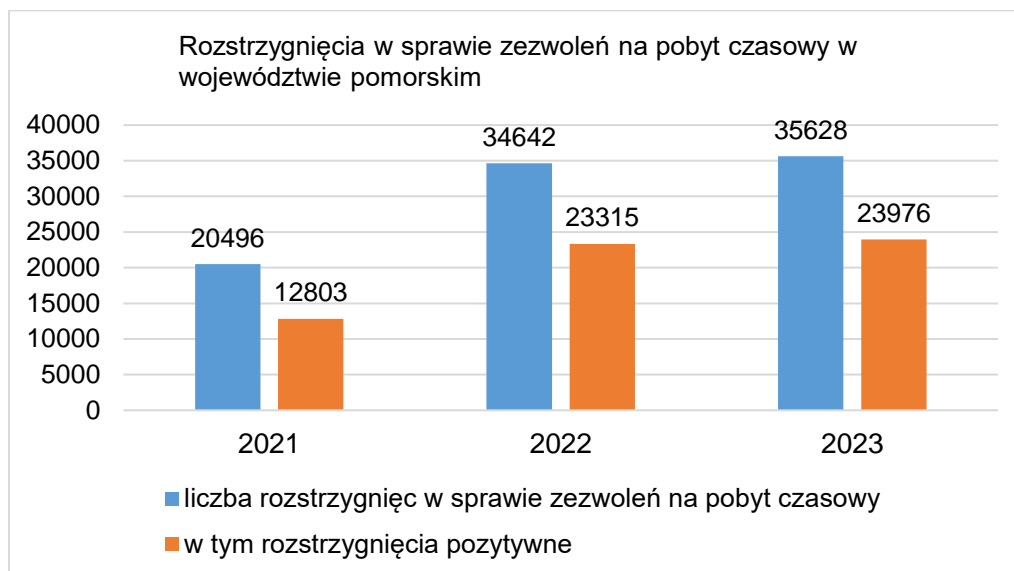
W ostatnich latach liczba złożonych w województwie pomorskim wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy systematycznie rosła. Znaczną większość z nich (około 70%) stanowiły wnioski o zezwolenie na pobyt czasowy i pracę (rysunek 1).

Rysunek 1. Liczba złożonych wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy w województwie pomorskim (w latach 2021-2023). Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Łącznie w okresie trzech ostatnich lat w województwie pomorskim **złożono 93 668 wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy**, z czego **66 700 stanowiły zezwolenie na pobyt czasowy i pracę**.

Ze względu na czas potrzebny na rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji liczba spraw rozstrzygniętych w poszczególnych latach różni się od ilości złożonych wniosków (rysunek 2).

Rysunek 2. Liczba rozstrzygnięć w sprawie zezwoleń na pobyt czasowy w województwie pomorskim (w latach 2021-2023). Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Łącznie w latach 2021-2023 w Wydziale Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców **rozstrzygnięto 90 766 spraw i wydano 60 094 decyzji pozytywne**. Jednocześnie w przypadku 1472 spraw decyzja była odmowna, 2357 spraw umorzono, a 22 078 pozostawiono bez rozpatrzenia.

W analizowanym okresie, w województwie pomorskim, o uzyskanie zezwolenia na pobyt czasowy ubiegali się **obywatele aż 142 państw**.

Tabela 1. Rozstrzygnięcia w sprawach zezwoleń na pobyt czasowy w latach 2021 – 2023 według obywatelstwa osób, których sprawy dotyczyły (10 najliczniej reprezentowanych państw)

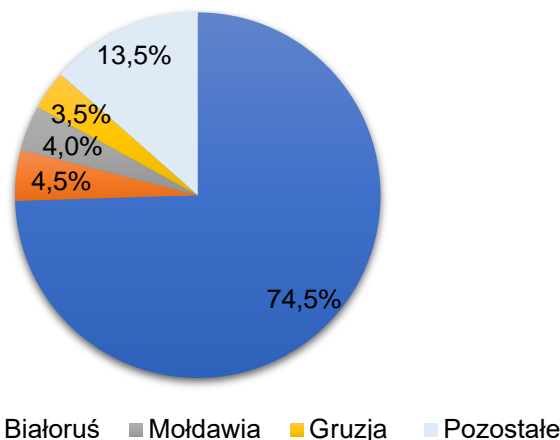
2021			2022			2023		
Lp.	Obywatelstwo	Liczba	Lp.	Obywatelstwo	Liczba	Lp.	Obywatelstwo	Liczba
1	Ukraina	15267	1	Ukraina	24103	1	Ukraina	20486
2	Białoruś	931	2	Białoruś	3491	2	Białoruś	5692
3	Mołdawia	812	3	Gruzja	1716	3	Gruzja	2330
4	Gruzja	722	4	Mołdawia	1367	4	Mołdawia	1131
5	Rosja	514	5	Rosja	995	5	Indie	981
6	Indie	495	6	Indie	650	6	Rosja	922
7	Filipiny	216	7	Filipiny	199	7	Filipiny	357
8	Chiny	127	8	Chiny	147	8	Uzbekistan	296
9	Pakistan	111	9	Turcja	131	9	Kolumbia	284
10	Turcja	101	10	Bangladesz	120	10	Bangladesz	250

Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Co nie powinno budzić zdziwienia, najwięcej rozstrzygnięć w sprawach o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy dotyczyło obywateli państw tzw. Partnerstwa Wschodniego⁷. Zdecydowanie **najliczniej reprezentowani byli Ukraińcy i Ukrainki** (zob. tabela 1). Tuż za nimi uplasowali się **obywatele Białorusi**. Relatywnie duży odsetek spraw dotyczył również **obywateli Gruzji i Mołdawii**. Ich udział procentowy w strukturze populacji osób ubiegających się o pobyt czasowy (których sprawy rozstrzygnięto w poszczególnych latach) obrazują rysunki 3-5.

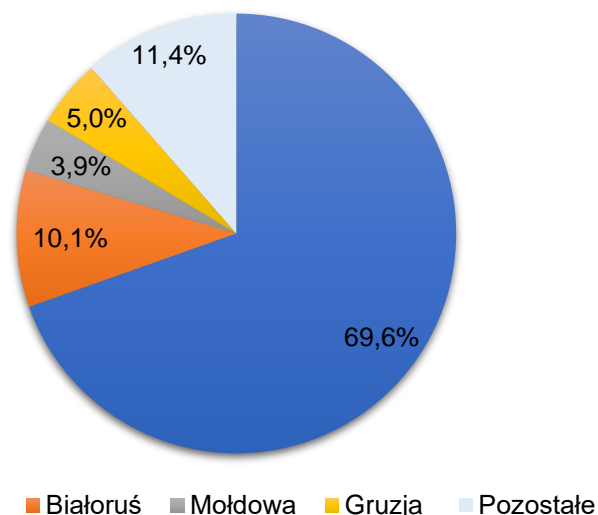
⁷ [Partnerstwo Wschodnie](#) (PW) to polityka zewnętrzna Unii Europejskiej, realizowana w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, skierowana do sześciu państw: Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Mołdawii i Ukrainy, (dostęp 10.02.2024).

Udział spraw dotyczących obywateli państw partnerstwa wschodniego w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2021 r.

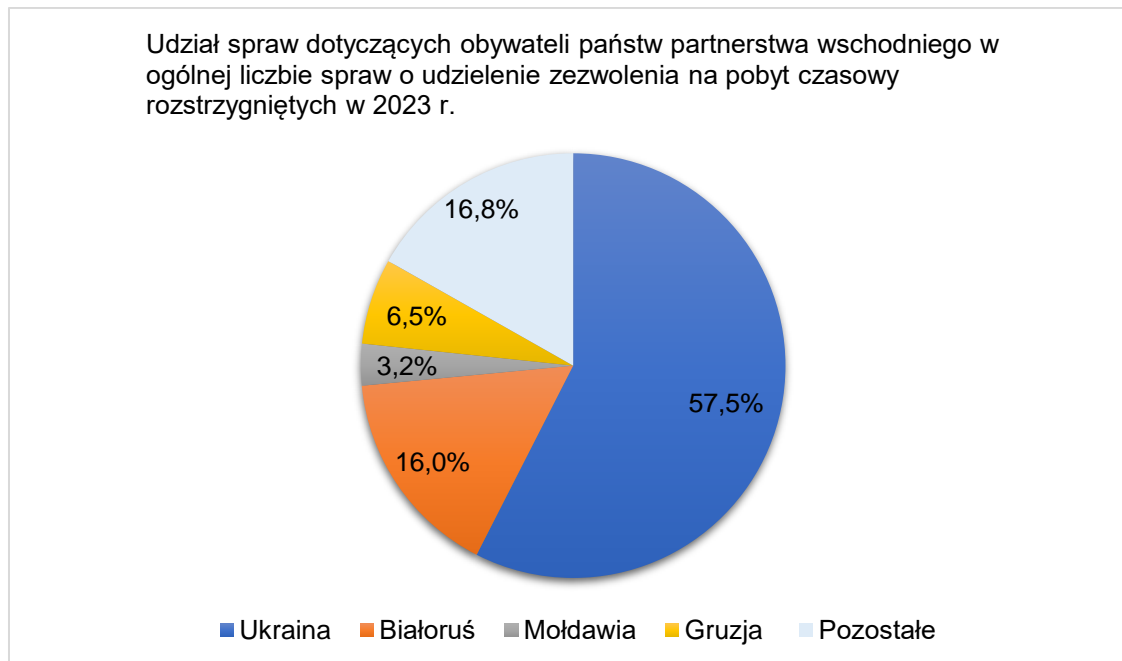
Rysunek 3. Udział spraw dotyczących obywateli państw partnerstwa wschodniego w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2021 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Udział spraw dotyczących obywateli państw partnerstwa wschodniego w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2022 r.

Rysunek 4. Udział spraw dotyczących obywateli państw partnerstwa wschodniego w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2022 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie

pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Rysunek 5. Udział spraw dotyczących obywateli państw partnerstwa wschodniego w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2023 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Z punktu widzenia tworzenia strategii integracji migrantów_tek na poziomie regionalnym należy zauważyć, że przedstawiciele tych nacji cechuje stosunkowo duża bliskość kulturowa z Polakami. Wśród 10 państw, których obywatele najczęściej składali wnioski o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy znajdują się jednak również osoby, które wywodzą się z odmiennych kręgów kulturowych (np. Indie, Filipiny, Turcja, Bangladesz). Choć w sensie liczebnym stanowią oni wyraźną mniejszość, to ich obecność zaznacza się w strukturze ogólnej populacji cudzoziemców ubiegających się o zezwolenie na pobyt czasowy.

1.2 Zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony

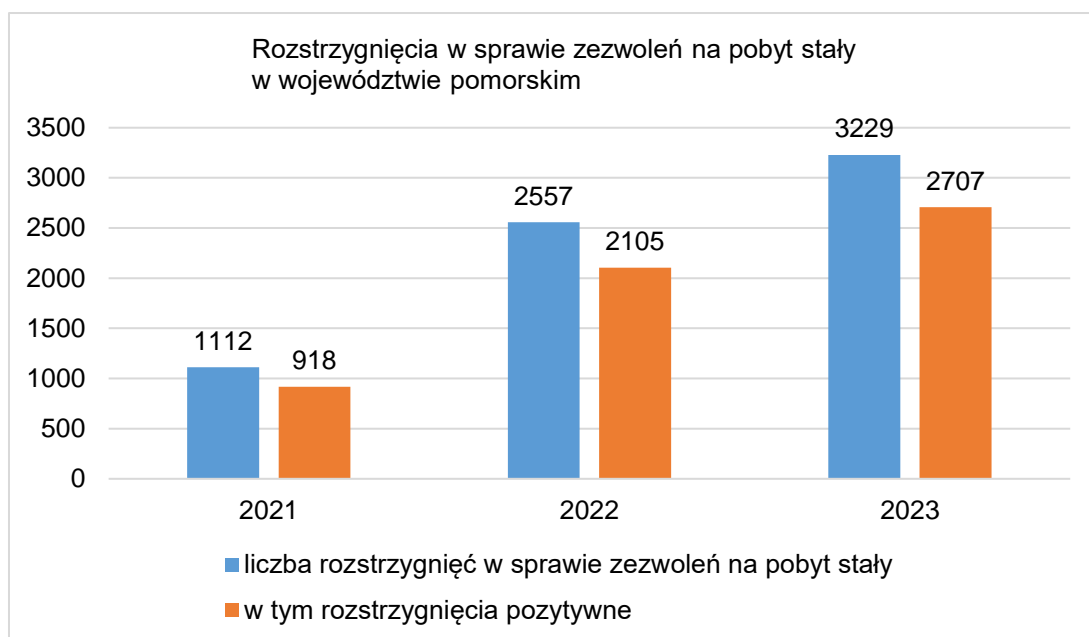
Kolejnymi formami zezwolenia na pobyt cudzoziemca na terytorium RP są zezwolenie na pobyt stały i zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE. Są one przyznawane na wniosek cudzoziemca, na czas nieoznaczony, przy czym uzyskana na ich podstawie karta pobytu jest wydawana na okres odpowiednio 10 i 5 lat. Kategorie cudzoziemców, którzy mogą ubiegać się o te statusy pobytowe, jak i zasady ich przyznawania i cofania określają zapisy Działu VI ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Przesłanki umożliwiające ubieganie się o zezwolenie na pobyt stały precyzuje art. 195. ust. 1 ww.

ustawy i dotyczą one następujących przykładowych kategorii osób: dzieci cudzoziemców, którym udzielono zezwolenia na pobyt stały lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE; dzieci obywateli polskich, które nie posiadają polskiego obywatelstwa; osób o polskim pochodzeniu (w tym posiadaczy Karty Polaka), zamierzającym osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe; osobom pozostającym w związkach małżeńskich z obywatelami polskimi (po spełnieniu określonych warunków); ofiar procederu handlu ludźmi (po spełnieniu określonych warunków); osobom, którym udzielono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej azylu, a także przebywającym w naszym kraju w związku z nadaniem statusu uchodźcy, bądź przyznaniem ochrony uzupełniającej, zgody na pobyt ze względów humanitarnych oraz na podstawie zgody na pobyt tolerowany (po spełnieniu określonych warunków); obywateli Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, jeśli wykonywali pracę jako pracownicy delegowani i spełniali dodatkowe kryteria.

Zgodnie z danymi uzyskanymi z Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku **liczba złożonych wniosków o wydanie zezwolenia na pobyt stały wynosiła: w 2021 r. – 1646, w 2022 r. – 2363, zaś w 2023 r. – 2082. Łącznie złożono ich zatem 6091.**

Podobnie jak w przypadku postępowań dotyczących zezwoleń na pobyt czasowy, ze względu na czas potrzebny na rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji liczba spraw rozstrzygniętych w poszczególnych latach różni się od ilości złożonych wniosków.

Ilość rozpatrzonych w latach 2021 – 2023 spraw prezentuje rysunek 6.

Rysunek 6. Rozstrzygnięcia w sprawie zezwoleń na pobyt stały w województwie pomorskim (w latach 2021-2023). Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

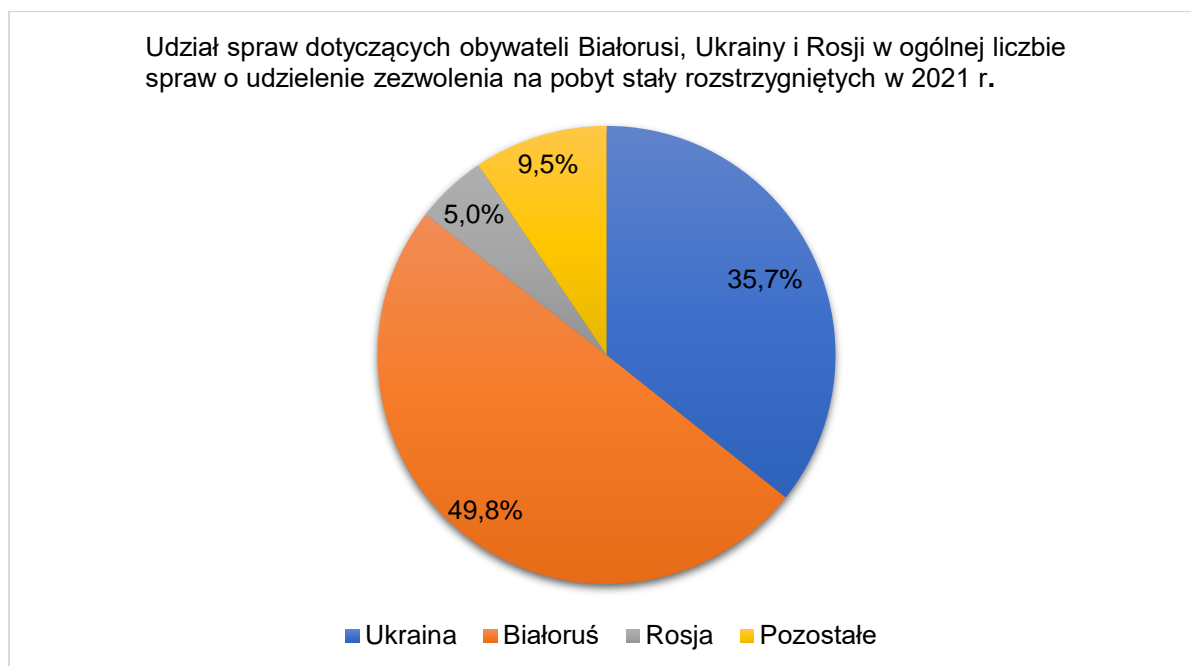
Łącznie w latach 2021-2023 w Wydziale Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców **rozstrzygnięto 6 898 spraw i wydano 5730 decyzji pozytywnych**. Jednocześnie w przypadku 156 spraw decyzja była odmowna, 265 spraw umorzono, a 511 pozostawiono bez rozpatrzenia.

W analizowanym okresie, w województwie pomorskim, o uzyskanie zezwolenia na pobyt stały ubiegali się **obywatele aż 98 państw** (których sprawy rozstrzygnięto). statystykach wyraźnie **dominowali jednak przedstawiciele dwóch państw, tj. Białorusi i Ukrainy** (zob. tabela 2). Ich udział procentowy w strukturze populacji osób ubiegających się o pobyt stały (których sprawy rozstrzygnięto w poszczególnych latach) obrazują rysunki 7-9.

Tabela 2. Rozstrzygnięcia w sprawach zezwoleń na pobyt stały w latach 2021 – 2023 według obywatelstwa osób, których sprawy dotyczyły (10 najliczniej reprezentowanych państw)

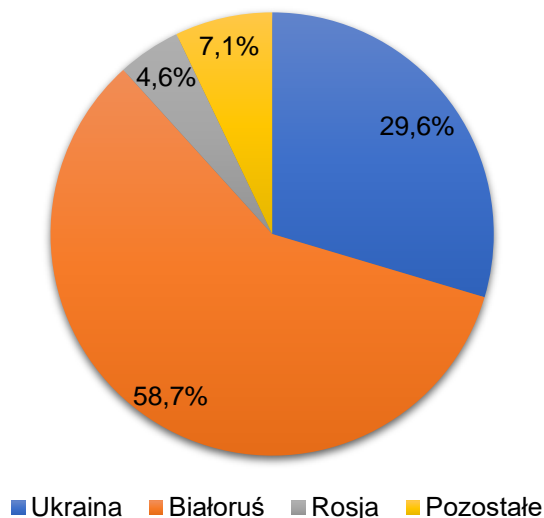
2021			2022			2023		
Lp.	Obywatelstwo	Liczba	Lp.	Obywatelstwo	Liczba	Lp.	Obywatelstwo	Liczba
1	Białoruś	554	1	Białoruś	1500	1	Białoruś	1778
2	Ukraina	397	2	Ukraina	757	2	Ukraina	1045
3	Rosja	56	3	Rosja	118	3	Rosja	207

Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

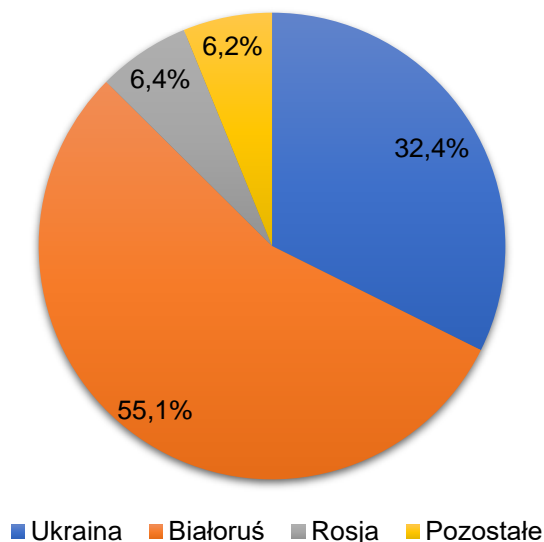
Rysunek 7. Udział spraw dotyczących obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt stały rozstrzygniętych w 2021 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Udział spraw dotyczących obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt stały rozstrzygniętych w 2022 r.

Rysunek 8. Udział spraw dotyczących obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy rozstrzygniętych w 2022 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Udział spraw dotyczących obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt stały rozstrzygniętych w 2023 r.

Rysunek 9. Udział spraw dotyczących obywateli Białorusi, Ukrainy i Rosji w ogólnej liczbie spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt stały rozstrzygniętych w 2023 r. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

1.3 Zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE

Zgodnie z zapisami art. 211. ust 1. ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE udziela się cudzoziemcowi na czas nieoznaczony, na jego wniosek, jeżeli przebywa na terytorium Polski legalnie i nieprzerwanie co najmniej przez 5 lat bezpośrednio przed złożeniem wniosku. Nie jest to jednak jedyny warunek. Dodatkowo osoba taka musi spełniać łącznie wszystkie wymienione poniżej warunki, tj.:

- posiada źródło stabilnego i regularnego dochodu wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania siebie i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu;
- posiada ubezpieczenie zdrowotne lub potwierdzenie pokrycia przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- posiada potwierdzoną znajomość języka polskiego.

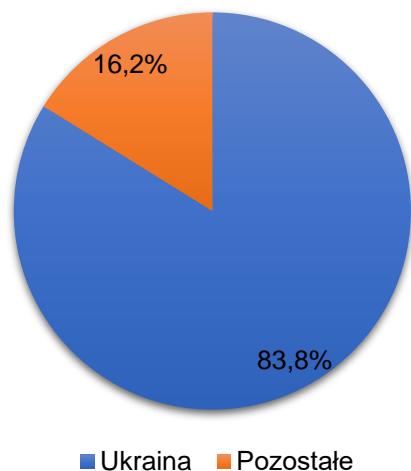
Migranci_tki, którzy pomyślnie przejdą procedurę otrzymują kartę rezydenta długoterminowego UE pozwalającą na stały pobyt na terytorium Polski. Decyzja ma charakter bezterminowy, jednak kartę należy odnawiać co 5 lat. Dzięki uzyskaniu statusu rezydenta długoterminowego UE cudzoziemcy otrzymują pełen dostęp m.in. do świadczeń socjalnych, zatrudnienia czy edukacji. Mogą oni również swobodnie podróżować po terytorium Unii Europejskiej (bez konieczności posiadania wizy), przy czym dotyczy to wyłącznie podróży turystycznych, które nie mogą trwać dłużej niż 90 dni w okresie 6 miesięcy.

W województwie pomorskim, w latach 2021-2023, łącznie **złożono 3257 wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE**. Było ich odpowiednio: w 2021 r. – 683, w 2022 r. – 1092 i w 2023 r. – 1482.

Jeśli chodzi o **ilość rozstrzygniętych spraw to w analizowanym okresie było ich łącznie 1509, z czego 908 zakończyło się decyzją pozytywną**. Choć rozstrzygnięcia dotyczyły spraw obywateli 38 państw, to w praktyce ta procedura została **całkowicie zdominowana przez obywateli Ukrainy** (rysunek 10). Nieduży odsetek spraw dotyczył obywateli Białorusi i Rosji. Przypadki ubiegania się o nadanie statusu rezydenta długoterminowego przez obywateli innych państw miały charakter jednostkowy.

I tak **na wspomniane wcześniej 908 spraw zakończonych wydaniem decyzji pozytywnej 790 dotyczyło obywateli Ukrainy, 54 obywateli Białorusi i 42 Rosji**.

Udział spraw dotyczących obywateli Ukrainy w ogólnej liczbie rozstrzygniętych spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE w latach 2021-2023

Rysunek 10. Udział spraw dotyczących obywateli Ukrainy w ogólnej liczbie rozstrzygniętych spraw o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE. Źródło: Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim, Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

1.4 Zarejestrowanie pobytu obywatela UE, przyznanie prawa pobytu członkowi rodziny obywatela UE oraz przyznanie prawa stałego pobytu członkowi rodziny obywatela UE

W gestii Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku znajduje się również rozpatrywanie spraw dotyczących wniosków o:

- zarejestrowanie pobytu obywatela UE;
- przyznanie prawa pobytu członkowi rodziny obywatela UE;
- o przyznanie prawa stałego pobytu członkowi rodziny obywatela UE.

Polska jako kraj członkowski Unii Europejskiej oraz członek Strefy Schengen przynależy do obszaru w ramach, którego mobilność oraz migracje są znacznie ułatwione. Związane z nimi formalności zostały zredukowane do minimum. Obywatele państw członkowskich tego obszaru mogą swobodnie przekraczać granice na podstawie dokumentu potwierdzającego tożsamość. Dotyczy to również członków rodzin osób posiadających obywatelstwo UE, EFTA/EOG oraz Szwajcarii.

Obywatele państw zrzeszonych w ramach UE, EFTA/EOG oraz Szwajcarii, a także członkowie ich rodzin mogą przebywać na terytorium Polski przez okres do 3 miesięcy. Jeżeli pobyt trwa dłużej, są oni zobowiązani do jego zarejestrowania.

W ostatnich latach spraw tego typu w województwie pomorskim było jednak stosunkowo niedużo. Zgodnie z danymi Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku **liczba złożonych wniosków o zarejestrowanie pobytu obywatela UE wynosiła: w 2021 r. – 311, w 2022 r. – 344, zaś w 2023 r. – 310. Łącznie złożono ich zatem 965.** W analizowanym okresie złożono ponadto 113 wniosków o przyznanie prawa pobytu członkowi rodziny obywatela UE oraz 18 wniosków o przyznanie prawa stałego pobytu członkowi rodziny obywatela UE.

1.5 Zarejestrowanie pobytu obywatela Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej

Wystąpienie Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej spowodowało, że wnioski obywateli tego państwa stanowią odrębną kategorię analityczną.

W latach 2021-2023 **obywatele Zjednoczonego Królestwa złożyli: 301 wniosków o zarejestrowanie pobytu;** 5 wniosków o przyznanie prawa pobytu członkowi rodziny oraz 2 wnioski o przyznanie prawa stałego pobytu członkowi rodziny.

Gromadzone przez Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców dane dotyczące obywateli Unii Europejskiej i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz członków ich rodzin nie zawierają informacji o pozytywnym zakończeniu sprawy, gdyż tego rodzaju rozstrzygnięcia stanowią czynność materialnotechniczną i nie są dodatkowo rejestrowane.

2. Migranci i migrantki na rynku pracy

Niedobory pracowników na polskim rynku pracy, obok pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę i wywołanej nią masowej migracji obywateli tego kraju, stanowiły najważniejszy czynnik, który spowodował transformację Polski z kraju emigracyjnego, w kraj emigracyjno–imigracyjny.

Występujące w ostatnich latach w polskiej gospodarce duże zapotrzebowanie na pracowników spowodowało, że polskie przepisy migracyjne regulujące dostęp cudzoziemców do polskiego rynku pracy uznawane są za najbardziej liberalne w Unii Europejskiej.

2.1 Dostęp do rynku pracy

Migranci_uki chcący legalnie podjąć zatrudnienie w Polsce muszą posiadać odpowiedni dokument, wydany przez właściwy organ państwowy. Do dokumentów tych zaliczają się:

- oświadczenia o powierzeniu pracy;
- zezwolenia na pracę;
- zezwolenia na pracę sezonową;
- zezwolenia na pobyt czasowy z dostępem do rynku pracy (wydawane np. z tytułu pracy lub połączenia z rodziną);
- zezwolenia na pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE⁸.

Oświadczenie o powierzeniu pracy stanowi uproszczoną procedurę, która pozwala na szybkie zatrudnienie cudzoziemca. Tryb ten dotyczy obywateli wybranych państw, tj. Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej (W dniu 27 października 2022 r. w Dzienniku Ustaw została opublikowana nowelizacja rozporządzenia w sprawie państw, do których obywatele stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 2204). W związku z czym od 28.10.2022 r. przedsiębiorcy nie mogą występować o nowe wpisy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Rosji, obywatele Rosji zostali również wyłączeni z procedury uproszczonej. Jego wypełnienie umożliwia obywatelom tych państw legalne wykonywanie pracy w Polsce przez okres 24 miesięcy. Pracodawca składa wniosek do powiatowego urzędu pracy (właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce stałego pobytu lub zameldowania na pobyt stały pracodawcy w przypadku osoby fizycznej, w tym

⁸ Departament Rozwoju Regionu, op. cit., s. 24.

jednoosobowej działalności gospodarczej), a cała procedura powinna zostać zakończona w terminie 7 dni.

Zezwolenie na pracę jest dokumentem wydawanym przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa lub miejsce zamieszkania pracodawcy. Tryb ten umożliwia:

- legalizację wykonywania pracy cudzoziemców zatrudnianych przez polskie podmioty (zezwolenie typu A);
- legalne prowadzenie działalności gospodarczej przez cudzoziemców (typ B);
- legalizację wszystkich formy delegowania pracowników firm zagranicznych do Polski (typy C, D i E).

Rozstrzygnięcie w formie decyzji administracyjnej, jest wydawane maksymalnie na 3 lata. Po uzyskaniu zezwolenia cudzoziemiec może ubiegać się w placówce konsularnej o uzyskanie dokumentu legalizującego jego pobyt na terytorium Polski (tj. wizy krajowej).

Kolejną formę zezwolenia umożliwiającą legalną pracę w Polsce stanowi zezwolenie na pracę sezonową. Wydaje się je w przypadku cudzoziemców chcących podjąć zatrudnienie w sektorach związanych z rolnictwem, ogrodnictwem i turystyką. Zezwolenie wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę firmy pracodawcy na okres nie dłuższy niż 9 miesięcy w ciągu roku kalendarzowego.

Podsiadanie zezwolenia na pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE zawsze wiąże się z możliwością legalnego podejmowania pracy na terytorium RP. Natomiast zezwolenia na pobyt czasowy, w zależności od celu pobytowego wskazanego we wniosku, mogą, oprócz legalizacji pobytu, umożliwiać także wykonywanie pracy w Polsce⁹.

Dodatkowo, ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, wprowadziła dalszą liberalizację w dostępie obywateli tego państwa do polskiego rynku pracy. Na jej podstawie pracodawca jest zobowiązany jedynie do powiadomienia powiatowego urzędu pracy o zatrudnieniu obywatela Ukrainy. Musi to nastąpić w ciągu 14 dni od rozpoczęcia przez niego pracy. Co ważne, regulacje te dotyczą nie tylko uciekinierów wojennych, ale wszystkich obywateli Ukrainy legalnie przebywających na terytorium Polski.

Wedle szacunków do lutego 2022 r., a więc do momentu pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę i wynikającego z niej masowego napływu do Polski uciekinierów wojennych, w naszym kraju przebywało ok. 2 mln cudzoziemców, z czego ok. 1,35 mln

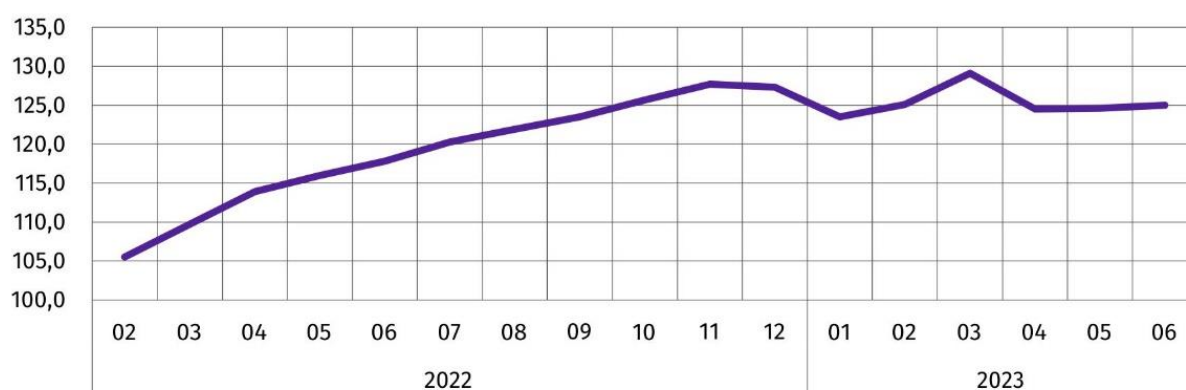
⁹ Ibidem, s. 24-25.

stanowili obywatele Ukrainy. Populacja ta składała się głównie z aktywnych zawodowo mężczyzn, przede wszystkim migrantów zarobkowych¹⁰.

2.2 Migranci i migrantki na polskim rynku pracy

Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny na koniec marca 2023 r. w polskiej gospodarce pracę wykonywało 1 018,9 tys. migrantów_tek (rysunek 11).

Oznaczało to, że udział obywateli innych państw w ogólnej liczbie osób wykonujących pracę w Polsce wynosił 6,6%. Cudzoziemcy zatrudnieni w polskiej gospodarce pochodzili z ponad 150 państw.

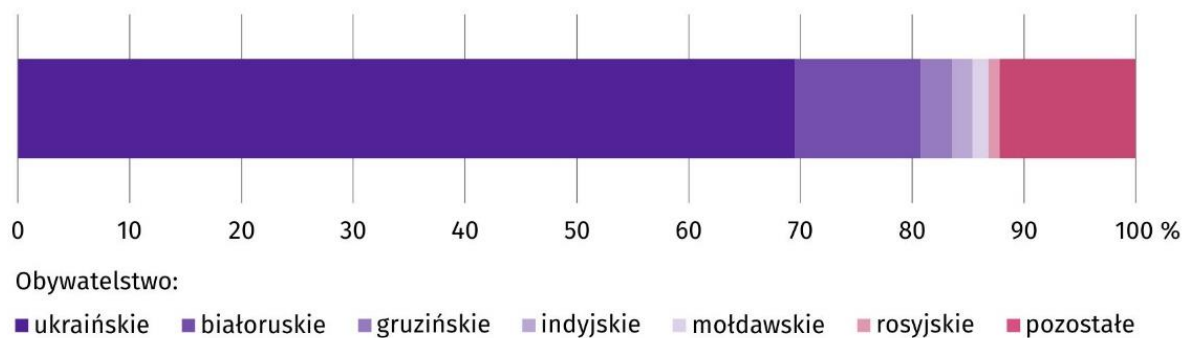

Rysunek 11. Dynamika liczby cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce (01.2022 r. = 100%). Źródło: [Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2023 r.](#), GUS 2023, s. 1, (dostęp: 12.02.2024).

Najliczniejszą reprezentowaną grupą obcokrajowców pracujących w Polsce byli obywatele Ukrainy, których na koniec marca 2023 r. było 720,0 tys. osób¹¹. Na polskim rynku pracy znaczący był również udział innych obywateli państw Partnerstwa Wschodniego, w tym przede wszystkim obywatele Białorusi i Gruzji. Łącznie obywatele państw Partnerstwa Wschodniego stanowili około 85% cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce (rysunek 12).

¹⁰ B. Solga, S. Kubiciel-Lodzińska, Raport z realizacji badania pn. Problemy i wyzwania w zakresie integracji imigrantów w województwie opolskim. Perspektywa cudzoziemców, Opole 2022, s. 20.

¹¹ [Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2023 r.](#), GUS 2023, s. 1, (dostęp: 12.02.2024).

Rysunek 12. Struktura cudzoziemców wykonujących pracę według obywatelstwa w 2023 r. Stan na 31 marca. Źródło: [Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2023 r.](#)

W analizowanej populacji cudzoziemców większość stanowili mężczyźni. Ich udział zmniejszył się z 64,7% w końcu stycznia 2022 r. do 58,9% w końcu marca 2023 r.¹², co mogło być związane z wchodzeniem na polski rynek pracy uciekinierów wojennych z Ukrainy, wśród których zdecydowaną większość stanowiły kobiety.

2.3 Zatrudnienie migrantów i migrantek w województwie pomorskim

Migranci_tki odgrywają również bardzo ważną rolę na pomorskim rynku pracy. Podobnie jak w przypadku przywołanych powyżej danych ogólnopolskich, największy odsetek stanowią obywatele Ukrainy.

Poniżej prezentujemy dane dotyczące cudzoziemców uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy¹³ i wygenerowane z Centralnego Systemu Analityczno–Raportowego Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (dostęp: 8.01.2024), które opisują skalę napływu migrantów_tek do województwa pomorskiego.

Analiza liczby i dynamiki składania oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę jest dobrym wskaźnikiem pokazującym w jaki sposób wojna w Ukrainie wpłynęła na tę formę legalizacji zatrudniania. Przede wszystkim rzuca się w oczy ogromny **spadek oświadczeń o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy. O ile bowiem jeszcze w 2021 r. ich liczba wynosiła 134 001 to już w 2023 r. spadła ona do jedynie 15 864.** Prezentowane statystyki

¹² [Cudzoziemcy wykonujący pracę...](#), (dostęp: 12.02.2024).

¹³ Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023. Dane uzyskane w dniu 9 stycznia 2024 r. z Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

wskazują także na zmniejszenie liczby oświadczeń w przypadku obywateli Rosji (od 28.10.2022 r. przedsiębiorcy nie mogą występować o nowe wpisy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Rosji, a także obywatele Rosji zostali wyłączeni z procedury uproszczonej), Mołdawii i – w nieco mniejszym stopniu – Gruzji.

Tabela 3. Liczba i struktura oświadczeń wpisanych do ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego wg obywatelstwa

Rok		Armenia	Białoruś	Gruzja	Mołdawia	Rosja	Ukraina	RAZEM
2021	liczba	907	10 155	12 003	8 525	4 429	134 001	170 020
	udział %	0,5%	6,0%	7,1%	5,0%	2,6%	78,8%	
2022	liczba	737	21 790	12 253	4 918	1 891	49 160	90 749
	udział %	0,8%	24,0%	13,5%	5,4%	2,1%	54,2%	
2023	liczba	677	19 604	7 647	3 936	-	15 864	47 728
	udział %	1,4%	41,1%	16,0%	8,2%	-	33,2%	

Tabela dotyczy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. Natomiast w dniu 27 października 2022 r. w Dzienniku Ustaw została opublikowana nowelizacja rozporządzenia w sprawie państw, do których obywateli stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 2204). W związku z czym od **28.10.2022 r. przedsiębiorcy nie mogą występować o nowe wpisy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Rosji**, a także obywatele Rosji zostali wyłączeni z procedury uproszczonej.

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023, dane Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Tabela 4. Liczba cudzoziemców oraz liczba oświadczeń wpisanych do ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego wg obywatelstwa

Obywatelstwo	Rok	Liczba cudzoziemców	Liczba oświadczeń
Armenia	2021	852	907
Białoruś		9 523	10 155
Gruzja		11 372	12 003
Mołdawia		7 848	8 525
Rosja		4 256	4 429
Ukraina		122 700	134 001
RAZEM			156 551
Armenia	2022	691	737
Białoruś		20 833	21 790
Gruzja		11 471	12 253
Mołdawia		4 187	4 918
Rosja		1 815	1 891
Ukraina		46 193	49 160
RAZEM			85 190
Armenia	2023	644	677
Białoruś		18 112	19 604
Gruzja		6 540	7 647
Mołdawia		3 110	3 936
Ukraina		15 304	15 864
RAZEM			43 710

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023, dane Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Podobnie w przypadku **zezwoleń na pracę sezonową widać wyraźne załamanie się tego rodzaju legalizacji zatrudnienia – o ile bowiem w 2021 r. wydano niemal 2 tys. takich zezwoleń, to w 2023 r. liczba ta spadła do jedynie 181**. Jest to częściowo skutkiem rosyjskiej agresji na Ukrainę, ponieważ liczba zezwoleń dla obywateli tego kraju spadła z 1800 w 2021 r. do 121 w 2023. Należy jednak zauważyć, że spadki liczby zezwoleń dotyczą właściwie wszystkich grup narodowości.

Tabela 5. Liczba wydanych zezwoleń na pracę sezonową* wg obywatelstwa

Obywatelstwo	2021	2022	2023
Armenia	-	-	1
Azerbejdżan	1	1	-
Bangladesz	-	1	1
Białoruś	38	13	2
Filipiny	-	-	20
Gruzja	14	29	3
Indie	8	31	9
Jemen	-	1	-
Kazachstan	6	2	1
Kirgistan	1	-	-
Maroko	-	-	-
Mongolia	1	-	-
Mołdawia	21	5	5
Nepal	1	-	14
Pakistan	-	-	1
Peru	6	3	-
Rosja	12	3	1
Sri Lanka	-	-	1
Tadżykistan	3	-	-
Turkmenistan	18	5	-
Ukraina	1 814	272	121
Uzbekistan	33	47	1
RAZEM	1 977	413	181

Odniesienie: Praca sezonowa to praca wykonywana przez okres nie dłuższy niż 9 miesięcy w roku kalendarzowym, w sektorach: **rolnictwo, ogrodnictwo, turystyka**, w ramach działalności uznanych za sezonowe. Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023, dane Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Ciekawie zmienia się dynamika wydawania przez wojewodę pomorskiego zezwoleń na pracę. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych statystyk daje się zauważyć wpływ wojny na Ukrainie oraz związanych z nią regulacji zawartych w ustawie z dnia 12 marca 2022 r.

o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W 2021 r. Ukraińcy nie tylko najczęściej otrzymywali zezwolenia na pracę, ale także znacząco dominowali nad innymi nacjami – niemal trzy czwarte zezwoleń wydawane było właśnie obywatelom ukraińskim. Na drugim miejscu plasowali się Białorusini, którym wydano zaledwie niecałe 6% zezwoleń. W 2022 r. mimo, że Ukraińcy nadal byli nacją z największą liczbą zezwoleń na pracę to jednak ich udział znacząco spadł – do nieco ponad 40%, co więcej zmniejszenie ich liczby tylko w niewielkim stopniu wpłynęło na mniejszą liczbę wydawanych zezwoleń ogółem (z 21 525 w 2021 r. do 17 915 w 2022 r.). Ponadto dało się zaobserwować coraz większe zróżnicowanie, które jedynie częściowo można wytłumaczyć spadkiem liczby zezwoleń dla obywateli Ukrainy. Wyraźnie bowiem widać wzrost liczby zezwoleń dla przedstawicieli innych nacji, np. obywateli Uzbekistanu (7%), Indii (6,6%) czy Bangladeszu (5,6%). W 2023 r. daje się zaobserwować dalszy spadek znaczenia Ukraińców tej kategorii legalizacji pracy (2,6% wszystkich zezwoleń) oraz coraz większe różnicowanie się populacji cudzoziemskich pracowników. **Największe grupy stanowili obywatele Bangladeszu (12,4%), Kolumbii (10,8%), Indii (10,8%), Uzbekistanu (9,3%), Nepalu (8,1%), Turkmenistanu (7,1%) oraz Turcji (6,5%).**

Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy na swojej stronie internetowej publikuje aktualne dane generowane z Centralnego Systemu Analityczno – Raportowego CeSAR, przygotowane na bazie rejestrów powiatowych urzędów pracy, które opisują skalę napływu obywateli Ukrainy do województwa pomorskiego.

Informacje w ujęciu powiatowym województwa pomorskiego obejmują:

- liczbę bezrobotnych obywateli Ukrainy, wg stanu na koniec miesiąca;
- liczbę zarejestrowanych w danym okresie bezrobotnych obywateli Ukrainy;
- liczbę zgłoszonych przez pracodawców, powiadomień powierzenia pracy obywatelom Ukrainy (tj. liczbę stanowisk pracy, na których zatrudnienie podjęli obywatele Ukrainy);
- liczbę oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę na okres do 24 miesięcy¹⁴.

Wynika z nich, że w okresie od 15 marca 2022 r. do 31 stycznia 2024 r. **pracodawcy złożyli w urzędach pracy 157 763 powiadomień o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy.** Zdecydowana **większość z nich (blisko 70%) dotyczyła Gdańska i powiatu gdańskiego**

¹⁴ Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, [Dane dotyczące obywateli Ukrainy](#), (dostęp: 12.02.2024).

(blisko 57%) oraz Gdyni i Sopotu. Stosunkowo dużo powiadomień złożono również w Słupsku i powiecie słupskim (7,5%) oraz powiecie człuchowskim (5,6%).

Jeśli chodzi o obywateli Ukrainy zarejestrowanych jako osoby bezrobotne, to w 2023 r. takich osób było 2 755, zaś w pierwszym miesiącu 2024 r. 215 (tabela 8).

Tabela 6. Dane szacunkowe dotyczące obywateli Ukrainy, przygotowane na bazie rejestrów powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego

Powiat	Zarejestrowani jako bezrobotni obywatele Ukrainy			Liczba powiadomień o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy ¹⁵			Liczba oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wpisanych do ewidencji powiatowych urzędów pracy ¹⁶					
	w okresie			w okresie			w okresie					
	24 lutego – 31 grudnia 2022 r.	2023 r.	1-31 stycznia 2024 r.	15 marca – 31 grudnia 2022 r.	2023 r.	1-31 stycznia 2024 r.	2022 r.		2023 r.		1-31 stycznia 2024 r.	
	ogółem			ogółem			ogółem	w tym obywatele Ukrainy	ogółem	w tym obywatele Ukrainy	ogółem	w tym obywatele Ukrainy
bytowski	252	153	10	623	818	84	993	505	377	82	34	3
chojnicki	149	122	18	792	703	52	773	413	436	198	21	14

¹⁵ Obowiązek składania powiadomień o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy wynika z Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583, z późn. zm.)

¹⁶ Dotyczy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę. W dniu 27 października 2022 r. w Dzienniku Ustaw została opublikowana nowelizacja rozporządzenia w sprawie państw, do których obywateli stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 2204). W związku z czym od 28.10.2022 r. przedsiębiorcy nie mogą występować o nowe wpisy oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Rosji, a także obywatele Rosji zostali wyłączeni z procedury uproszczonej. Dane dot. cudzoziemców wykazane są w podziale na powiatowe urzędy pracy, czyli: Gdańsk i gdański łącznie, Gdynia i Sopot łącznie, Słupsk i słupski łącznie. Dane mogą się różnić w stosunku do wcześniej opublikowanych ze względu na korektę systemu. Źródło: Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, [Dane dotyczące obywateli Ukrainy](#), (dostęp: 12.02.2024 r.)

człuchowski	294	129	16	3 993	4 380	386	2 157	1 487	633	214	29	13
kartuski	340	196	17	1 839	2 365	184	3 707	2 502	2 018	859	132	55
kościerski	123	61	1	477	367	28	422	303	302	195	31	11
kwidzyński	115	93	5	492	179	7	174	99	55	31	14	5
łęborski	174	140	8	674	498	20	275	239	106	63	12	8
malborski	285	121	9	340	239	19	119	67	34	5	2	1
nowodworski	85	10	1	481	352	2	200	161	121	78	9	9
pucki	193	103	8	1 520	1 403	75	1 585	831	780	352	43	21
starogardzki	188	122	6	1 254	2 004	126	1 526	1 227	461	255	50	26
sztumski	128	28	0	108	76	5	447	232	128	56	10	5
tczewski	164	61	7	2 272	3 038	343	3 152	2 102	831	230	53	17
wejherowski	414	169	14	2 062	2 014	174	3 970	2 711	1 189	615	104	45
Gdańsk + gdański	1 187	695	52	31 755	51 811	5 943	53 755	25 543	33 089	10 280	2 999	825
Gdynia +Sopot	522	352	25	7 571	10 767	1 221	13 777	8 299	5 846	2 084	494	145
Słupsk +słupski	256	200	18	4 648	6 480	699	3 722	2 442	1 322	267	164	46
województwo pomorskie	4 869	2 755	215	60 901	87 494	9 368	90 754	49 163	47 728	15 864	4 201	1 249

Jednym z istotnych źródeł informacji o cudzoziemcach pracujących w polskiej gospodarce są dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)¹⁷. Z danych tych wynika, że **na koniec grudnia 2023 r. w województwie pomorskim ogólnie zgłoszonych do ubezpieczeń było 74 045 obywateli innych państw. Niemal połowę z tej grupy (36 558) stanowili pracownicy, a osoby ubezpieczone prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, czyli przedsiębiorcy to jedynie niecałe 6%**. Oznacza to, że cudzoziemcy objęci innymi formami ubezpieczenia, w tym z tytułu wykonywania umów zlecenia czy umów agencyjnych oraz osoby bezrobotne stanowili około 45% ogólnej sumy ubezpieczonych. Warto zwrócić uwagę, że te statystyki różnią się znacząco od danych dotyczących ubezpieczonych obywateli Polski, wśród których jest znacznie więcej pracowników (nieco ponad 70%) oraz osoby prowadzące działalność (około 10%). Wskazuje to na niekorzystną strukturę zatrudnienia migrantów_tek w województwie pomorskim.

Warto w tym miejscu zastanowić się na tym jak kształtuje się liczba migrantów_tek zgłoszonych do ubezpieczenia w województwie pomorskim na tle innych regionów (tabela 9). Województwo **pomorskie znajduje się na szóstym miejscu pod względem ubezpieczonych migrantów_tek w skali kraju**. Więcej jest ich w takich województwach jak mazowieckie (319 159), wielkopolskie (123 449), dolnośląskie (113 237), małopolskie (98 921) i śląskie (94 926). Ponadto należy odnotować, że **w województwie pomorskim wspomniana wcześniej struktura zatrudnienia migrantów_tek jest gorsza niż w większości innych województw**. Średni udział pracowników dla kraju wynosi 58,27%, podczas gdy w województwie pomorskim jest to jedynie 48,47% co jest drugim po kujawsko-pomorskim, najgorszym wynikiem. Z kolei z punktu widzenia odsetka osób ubezpieczanych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej sytuacja jest nieco lepsza – podczas gdy średnia dla kraju wynosi 4,54% zaś w województwie pomorskim odsetek ten jest nieco wyższy i wynosi 5,88%, co jest drugim – po podkarpackim – wynikiem.

¹⁷ Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie według województw (stan na 31 grudnia 2021 r., 2022 r. i 2023 r.), ZUS 2024. Dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku w dniu 11 stycznia 2024 r.

Tabela 7. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia w poszczególnych województwach

Województwo	Osoby fizyczne	Pracownicy		Osoby prowadzące pozarolniczą działalność		Inne	
	Liczba	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
mazowieckie	319159	190506	59,69	16 872	5,29	111 781	35,02
wielkopolskie	123449	79119	64,09	3 568	2,89	40 762	33,02
dolnośląskie	113237	65381	57,74	6 439	5,69	41 417	36,58
małopolskie	98921	58305	58,94	5 510	5,57	35 106	35,49
śląskie	94926	58147	61,26	2 755	2,90	34 024	35,84
pomorskie	75425	36558	48,47	4 437	5,88	34 430	45,65
łódzkie	69838	36284	51,95	2 004	2,87	31 550	45,18
zachodniopomorskie	48494	27847	57,42	2 331	4,81	18 316	37,77
lubuskie	34989	22985	65,69	1 279	3,66	10 725	30,65
kujawsko-pomorskie	34975	14606	41,76	1 231	3,52	19 138	54,72
lubelskie	32138	21270	66,18	1 434	4,46	9 434	29,35
podlaskie	29121	16842	57,83	1 371	4,71	10 908	37,46
opolskie	26380	13835	52,45	742	2,81	11 803	44,74
podkarpackie	17255	11457	66,40	1 024	5,93	4 774	27,67
warmińsko - mazurskie	16117	8008	49,69	533	3,31	7 576	47,01
świętokrzyskie	10542	6045	57,34	430	4,08	4 067	38,58
Razem	1144966	667195	58,27	51 960	4,54	425 811	37,19

Źródło: Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie według województw (stan na 31 grudnia 2023 r.), ZUS 2024, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku.

Dominującą grupą ubezpieczonych migrantów_tek w pomorskim są Ukraińcy stanowiący w 2023 r. nieco ponad 71%. Kolejne nacje były już rzadsze – Białorusini stanowili niecałe 11%, Gruzini nieco ponad 2%, osoby z obywatelstwem rosyjskim i mołdawskim po ok. 1,5%. Wskazuje to na niezbyt duże zróżnicowanie wewnętrzne

społeczności ubezpieczonych cudzoziemców, spowodowane przede wszystkim dominacją ludności ukraińskiej. Nie odbiega ono jednak znacząco od danych dla innych województw.

Bliższa analiza danych wskazuje, że w ciągu ostatnich trzech lat liczba ubezpieczonych cudzoziemców dość dynamicznie się zmieniała – w 2022 r. ich liczba wynosiła 67 383, a w 2021 r. 54 078. Oznacza to, że w ciągu ostatnich dwóch lat odnotowano wzrost o 21 000 ubezpieczonych cudzoziemców. Co ważne wzrost ten (proporcjonalnie) nie dotyczył jedynie jednej grupy migrantów, ale niemal wszystkich (z wyjątkiem Rosjan, Rumunów i Chińczyków).

Tabela 8. Narodowości ubezpieczonych, którzy w województwie pomorskim w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie

	2021				2022				2023			
	Osoby fizyczne	Pracownicy	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność	Inne	Osoby fizyczne	Pracownicy	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność	Inne	Osoby fizyczne	Pracownicy	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność	Inne
Białoruskie	4 486	2 341	214	1 931	6 560	3 440	528	2 592	8 235	3 928	1 030	3 146
Chińskie	119	99	12	8	109	88	12	9	103	83	13	4
Gruzińskie	1 222	270	6	946	1 368	351	5	1 012	1 707	382	7	1 202
Hinduskie	373	269	7	97	556	379	11	166	701	441	14	223
Mołdawskie	1 028	396	4	628	1 012	484	5	523	1 054	427	5	615
Niemieckie	288	187	69	32	281	177	76	28	295	177	81	32
Rosyjskie	1 199	669	90	440	1 170	765	93	312	1 073	713	105	267
Rumuńskie	285	186	28	71	268	122	24	122	261	121	27	119
Ukraińskie	39 959	18 971	434	20 554	49 968	24 477	662	24 829	53 660	25 777	2 468	25 280
Wietnamskie	289	113	24	152	308	119	22	167	329	105	24	190
Włoskie	296	236	41	19	299	244	38	17	330	252	51	21

Razem	54 078	26 809	1 464	25 805	67 383	34 266	2 065	31 052	75 425	36 558	4 437	75 425
--------------	---------------	-------------------	--------------	-------------------	-------------------	---------------	--------------	-------------------	-------------------	---------------	--------------	-------------------

Źródło: Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie,
Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku.

3. Uczniowie z doświadczeniem migracyjnym w województwie pomorskim

Dane dotyczące uczniów z doświadczeniem migracji uczących się w pomorskich szkołach wskazują, że w ostatnim czasie zaobserwowaliśmy znaczący wzrost ich liczby. **W roku szkolnym 2023/2024 ogółem odnotowano 27 554 dzieci z doświadczeniem migracji, podczas gdy w roku szkolnym 2021/2022 było ich 21 079¹⁸.** Wcześniejsze dane z roku szkolnego 2020/2021 mówią o zaledwie 4 035 tego typu uczniach, co dobrze odzwierciedla zmianę jaka dokonała się w wyniku rosyjskiej inwazji na Ukrainę i fali migrantów_tek przymusowych z tego kraju.

Dokładniejsza analiza przeprowadzona została dla roku szkolnego 2023/2024. Wskazuje ona, że typem szkoły, w który uczyło najwięcej uczniów z doświadczeniem migracji (nieco ponad 56%) były szkoły podstawowe (w tym także szkoły muzyczne I stopnia). Mniej uczniów z doświadczeniem migracji odnotowano w szkołach ponadpodstawowych różnego typu (licea, technika, szkoły branżowe, szkoły muzyczne II stopnia, itp.) – uczyło się tam ponad 16% analizowanej populacji, w szkołach policealnych – odpowiednio ponad 13%; przedszkolach i punktach przedszkolnych – ponad 13%. Stosunkowo najrzadziej uczniowie z doświadczeniem migracji uczuli się w szkołach specjalnych – odnotowano zaledwie 18 osób.

Tabela 9. Uczniowie z doświadczeniem migracji w pomorskich szkołach

Typ szkoły	Liczba	%
Przedszkole/punkt przedszkolny	3695	13,41
Szkoły podstawowe	15497	56,24
Szkoły ponadpodstawowe	4589	16,65
Szkoły policealne	3755	13,63
Szkoły specjalne	18	0,07
Razem	27554	100,0

Źródło: Dane dotyczące cudzoziemców w pomorskich szkołach, Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

¹⁸ Dane dotyczące cudzoziemców w pomorskich szkołach uzyskane z Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w dniu 11 stycznia 2024 r.

Analizując dane ilościowe na temat uczniów z doświadczeniem migracji warto zwrócić uwagę także na kraje ich pochodzenia. W analizach tych świadomie nie bierzemy pod uwagę kwestii obywatelstwa – analizowane dane są bowiem niepełne. Skupienie się na kraju pochodzenia ma jednak swoje wady, które należy tu podkreślić. Kraj pochodzenia w niektórych wypadkach nie jest tożsamy z obywatelstwem. Wynika to z dwóch przyczyn. Po pierwsze, w badanej populacji są osoby z obywatelstwem polskim, które są reemigrantami (zwykle z krajów UE bądź EOG). Po drugie, zdarzają się także sytuacje powtórnych migracji, kiedy np. obywatel_ka Ukrainy migruje ze Stanów Zjednoczonych bądź innego państwa. Nie są to jednak przypadki bardzo często, np. na 27 554 analizowanych odnotowano 281 uczniów z polskim obywatelstwem. Sytuacja ta jest powodem, dla którego w tej części opracowania używamy sformułowania „uczeń z doświadczeniem migracji” zamiast np. uczeń cudzoziemski. Bardziej bowiem oddaje to specyfikę sytuacji. Nawet bowiem dzieci z polskim obywatelstwem wymagają specjalnego wsparcia ze strony szkoły.

Na wstępie należy zauważyć, że **w pomorskich szkołach różnych typów uczą się osoby, które przybyły tu z 94 różnych krajów. Oczywiście dominującą grupą stanowią uczniowie z Ukrainy stanowiący aż ponad 81% analizowanej grupy. Kolejnym krajem emigracji była Białoruś, skąd przybyło ponad 13,21% uczniów z doświadczeniem migracji.** Znacząco mniej było uczniów z Rosji – 1,41 %, Mołdawii – ok. 0,5%, Indii – ok. 0,4%, Niemiec – 0,25%, Gruzji – 0,23% i Peru – 0,21%.

Tabela 10. Dominujące grupy uczniów z doświadczeniem migracji w pomorskich szkołach

Kraj pochodzenia	Liczba	%
Ukraina	22405	81,31
Białoruś	3639	13,21
Rosja	389	1,41
Mołdawia	132	0,48
Indie	121	0,44
Niemcy	69	0,25
Gruzja	64	0,23
Peru	57	0,21
Pozostałe kraje	678	2,46

Źródło: Dane dotyczące cudzoziemców w pomorskich szkołach, Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Podobnie jak społeczność cudzoziemców w województwie pomorskim, tak i uczniowie z doświadczeniem migracji nie są rozlokowani równomiernie. Większość z nich uczęszcza

do szkół w dużych i średnich ośrodkach miejskich – przede wszystkim w Gdańsku (39,54%), Gdyni (14,86%), czy Słupsku (7,58%). Stosunkowo dużo uczniów z doświadczeniem migracji odnotowano w powiatach wejherowskim (6,12%), gdańskim (5,57%), czy kartuskim (4,2%).

Tabela 11. Liczba uczniów z doświadczeniem migracji w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego

Powiat	Liczba	%
bytowski	455	1,65
chojnicki	553	2,01
człuchowski	353	1,28
gdański	1535	5,57
kartuski	1156	4,20
kościerski	480	1,74
kwidzyński	235	0,85
łęborski	408	1,48
m. Gdańsk	10894	39,54
m. Gdynia	4095	14,86
m. Słupsk	2088	7,58
m. Sopot	547	1,99
malborski	216	0,78
nowodworski	97	0,35
pucki	656	2,38
słupski	592	2,15
starogardzki	667	2,42
sztumski	85	0,31
tczewski	756	2,74
wejherowski	1686	6,12
Razem	27554	100

Źródło: Dane dotyczące cudzoziemców w pomorskich szkołach, Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

4. Migranci przymusowi z Ukrainy

W większości statystyk prezentowanych w niniejszym opracowaniu wyraźnie zaznacza się dominacja obywateli Ukrainy. W Polsce tę grupę migrantów _tek podzielić można na dwie podstawowe podgrupy – osoby przybyłe do naszego kraju przed i po 24 lutego 2022 r., a więc po pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Podgrupy te nie tylko różnią się zakresem posiadanych praw i obowiązków wynikającym z odmiennych statusów pobytowych, ale i – co bardzo istotne z punktu widzenia Planu Strategicznego międzykulturowej integracji migrantów dla województwa pomorskiego – charakteryzują się odmiennymi cechami społeczno-demograficznymi. Osoby przybyłe do Polski przed wybuchem pełnoskalowej wojny, to w zdecydowanej większości migranci ekonomiczni, którzy aby legalnie przebywać i pracować w Polsce musieli przejść „standardowe” procedury wjazdowe i pobytowe. Drugą grupę stanowią natomiast uciekinierzy wojenni (w większości kobiety i dzieci), którzy na terytorium Polski zostali objęci ochroną czasową na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (tzw. specustawa). Ustawa ta, oprócz nadania szerokiego pakietu uprawnień dotyczących m.in. pomocy społecznej i dostępu do usług publicznych, uregulowała również kwestie legalnego pobytu obywateli Ukrainy w Polsce oraz ich zatrudnienia. Podstawę do skorzystania z ochrony czasowej stanowi uzyskanie tzw. PESEL UKR. Wniosek o jego nadanie należy złożyć w dowolnym urzędzie gminy, w ciągu maksymalnie 30 dni od przekroczenia granicy. W ten sposób, poprzez uzyskanie PESEL UKR obywatele Ukrainy (i określone członkowie ich rodzin), którzy w okresie od 24 lutego 2022 r. przybyli do Polski w związku z działaniami wojennymi, legalizują swój pobyt w naszym kraju. Należy przy tym zauważyć, że obywatele Ukrainy korzystający w Polsce z ochrony czasowej na podstawie posiadanego PESEL UKR mogą od 1 kwietnia 2023 r. ubiegać się na zasadach ogólnych o: zezwolenie na pobyt czasowy i pracę; zezwolenie na pobyt w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (Blue Card) oraz zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania działalności gospodarczej. Jednocześnie ustawa z dnia 12 marca 2022 r. wprowadziła szereg innych regulacji dotyczących legalizacji pobytu obywateli Ukrainy na terytorium RP (np. przedłużyła z mocy prawa okresy ważności zezwoleń na pobyt czasowy obywateli Ukrainy; przedłużył z mocy prawa okresy ważności kart pobytu, polskich dokumentów tożsamości cudzoziemca oraz dokumentów „zgoda na pobyt tolerowany” wydanych obywatelom Ukrainy; ustanowiła podstawę prawną do spoczywania terminów załatwiania przez wojewodów określonych rodzajów spraw dotyczących obywateli Ukrainy, w tym m.in. w zakresie udzielania zezwoleń na pobyt czasowy, stały oraz zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej).

4.1 Status cudzoziemca na podstawie specustawy

Z danych Urzędu ds. Cudzoziemców, udostępnionych w lutym 2023 r., wynika, że w rok po rosyjskiej agresji na Ukrainę większość Ukraińców przebywających w Polsce korzystała z ochrony czasowej, czego potwierdzeniem było otrzymanie numeru PESEL UKR, zgodnie z ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Wówczas zarejestrowanych na tej podstawie było prawie 1 mln osób. Kobiety i dzieci stanowiły ok. 87 proc. tej grupy. Ponadto, 360 tys. obywateli Ukrainy posiadało ważne zezwolenia na pobyt czasowy. W zdecydowanej większości było one wydawane w związku z podejmowaniem pracy. Nieco ponad 65 tys. osób dysponowała natomiast zezwoleniami na pobyt stały lub rezydenta długoterminowego UE. Rozmieszczenie terytorialne Ukraińców osiedlających się w Polsce charakteryzowało się koncentracją w województwach z dużymi aglomeracjami miejskimi. Najbardziej popularnymi regionami były województwa: mazowieckie – 21% osób, dolnośląskie – 11% osób, wielkopolskie – 11% osób, małopolskie – 10% oraz śląskie – 9% osób. Powyższe dane nie uwzględniały jednak osób przebywających w Polsce w ramach ruchu bezwizowego lub na podstawie wiz¹⁹.

Aktualne statystyki dotyczące osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy publikowane są w serwisie Dane.gov.pl²⁰.

Zgodnie ze stanem na 09.01.2024 r. w Polsce, status taki nadano 955 893 obywatelom Ukrainy i członkom ich rodzin. **W województwie pomorskim zarejestrowano 68 002 osoby, z czego niemal 2/3 stanowiły kobiety (63,7%). Na tle innych województw był to 6 wynik, z udziałem 7,1% ogólnej liczby osób, którym nadano status cudzoziemca na podstawie ustawy z 12 marca 2022 r.**

¹⁹ Urząd do Spraw Cudzoziemców, [Obywatele Ukrainy w Polsce – aktualne dane migracyjne](#) (dostęp: 26.01.2024 r.).

²⁰ Statystyki nie obejmują osób, które utraciły status cudzoziemca np. ze względu na zgon, uzyskanie karty Polaka, karty stałego pobytu, wyjazd z terytorium RP itp. Od 05.05.2022 statystyki uwzględniają dane dotyczące dzieci urodzonych na terytorium RP. Od 06.10.2022 działa automatyczny mechanizm odbierania statusu cudzoziemca po 30 dniach od zarejestrowanego opuszczenia terytorium RP, co może skutkować zmniejszeniem liczby osób o statusie cudzoziemca wykazywanych w statystykach <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/resource/53754/table> (dostęp: 12.02.2024 r.).

Tabela 12. Osoby zarejestrowane w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy według województw

Województwo	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
dolnośląskie	68432	41103	109535
kujawsko-pomorskie	20076	11396	31472
lubelskie	21858	13807	35665
lubuskie	20715	11240	31955
łódzkie	39120	21668	60788
małopolskie	53640	32041	85681
mazowieckie	129120	76977	206097
opolskie	13436	7681	21117
podkarpackie	18046	11786	29832
podlaskie	8828	5133	13961
pomorskie	43321	24681	68002
śląskie	60174	34920	95094
świętokrzyskie	9160	5540	14700
warmińsko-mazurskie	11556	6325	17881
wielkopolskie	56879	31812	88691
zachodniopomorskie	28991	16431	45422
Razem	603352	352541	955893

Źródło: Dane.gov.pl, [Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 09.01.2024 r.](#), (dostęp: 12.01.2024).

Jeśli chodzi o województwo pomorskie, to **najwięcej statusów obywatelom Ukrainy i członkom ich rodzin nadano w największych miastach regionu, tj. w Gdańsku (ponad 25%) oraz Gdyni (ponad 12%)**. Wpisuje się to w trendy ogólnopolskie, które pokazują, że uciekinierzy wojenni przede wszystkim kierowali się do dużych miast. Stosunkowo dużo rejestracji miało miejsce również w powiatach bezpośrednio przylegających do Trójmiasta, tj. gdańskim, kartuskim, wejherowskim i puckim. **Drugim ważnym obszarem koncentracji było miasto Słupsk oraz powiat słupski** (łącznie ponad 10% ogółu osób, którym w województwie pomorskim nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy).

Tabela 13. Osoby zarejestrowane w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym w województwie pomorskim nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy (według powiatów).

Powiat	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
bytowski	1179	666	1845
chojnicki	1080	686	1766
człuchowski	625	394	1019
gdański	3334	1745	5079
kartuski	3148	1795	4943
kościerski	999	594	1593
kwidzyński	614	318	932
łęborski	755	380	1135
m. Gdańsk	10561	6569	17130
m. Gdynia	5079	3317	8396
m. Słupsk	1377	716	2093
m. Sopot	1136	548	1684
malborski	571	328	899
nowodworski	942	463	1405
pucki	2564	1202	3766
słupski	3304	1614	4918
starogardzki	1356	772	2128
sztumski	213	104	317
tczewski	1462	764	2226
wejherowski	3022	1706	4728
Razem	43321	24681	68002

Źródło: Dane.gov.pl, [Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 09.01.2024 r.](#), (dostęp: 12.01.2024).

4.2 Dane statystyczne dotyczące logowań

Obecnie w zakresie szacowania wielkości populacji cudzoziemców ważną rolę odgrywają nowoczesne technologie, w tym w szczególności możliwości jakie daje geotrapping, polegający w tym wypadku na analizie danych lokalizacyjnych pozyskiwanych z logowań urządzeń mobilnych. Geotrapping jest jednym z działań marketingowych, wykorzystywanych głównie przez świat reklamy. Metoda ta pozwala na identyfikowanie użytkowników

smartfonów i tabletów przebywających w danym czasie, w określonym miejscu. Informacje te są następnie wykorzystywane do targetowania kampanii reklamowych²¹.

W ostatnich latach metoda ta znalazła jednak zastosowanie również do szacowania wielkości populacji określonej grupy migrantów, przebywających na konkretnym terytorium.

Została ona wykorzystana m.in. przy pozyskiwaniu danych ilościowych do raportu pn. „Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse. Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach”, przygotowanym na zlecenie Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza.

Jego celem było oszacowanie liczby Ukraińców w miastach centralnych i obszarach metropolitalnych 12 miast Unii (Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa i Wrocław).

Zawarte w raporcie szacunki oparto na:

- danych pochodzących z wyświetlania reklam dla unikalnych użytkowników urządzeń mobilnych, pozwalających określić m.in. język telefonu; koordynaty GPS, w których rejestrowane jest urządzenie; wykorzystywane aplikacje i strony internetowe; a na ich podstawie cechy demograficzne użytkowników;
- danych z rejestru PESEL dotyczących liczby numerów wydanych uchodźcom z Ukrainy, którzy wjechali do Polski po 24 lutego, mieli obywatelstwo ukraińskie lub byli współmałżonkiem obywatela Ukrainy o innym obywatelstwie i nie posiadali jednego z tytułów pobytowych wykluczających.

Dane o ludności w wieku 15+ pochodzące z analizy danych z urządzeń mobilnych powiększono o szacunek ludności w wieku 0–14 lat opierający się na proporcjach wieku wynikających z liczby nadanych numerów PESEL w miastach centralnych Unii²².

Przy określaniu wielkości populacji obywateli Ukrainy przebywających w miastach centralnych i obszarach metropolitalnych miast Unii uwzględniono:

- osoby, które mają ukraińską kartę sim i przebywały na terytorium Polski;
- osoby, które posiadały kartę SIM inną niż ukraińska, ale używały języka ukraińskiego lub rosyjskiego i odwiedziły Ukrainę w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem²³.

²¹ Encyklopedia Marketingu, [Geotrapping](#) (dostęp: 30.01.2024 r.).

²² M. Wojdat, P. Cywiński, Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse. Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach, Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, 2022, s. 6.

²³ Ibidem, s. 8.

Na podstawie tak opracowanej metodologii ustalono, że w **Gdańskim Obszarze Metropolitalnym**²⁴, bezpośrednio po pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, tj. w marcu 2022 r. przebywało 223 952 Ukraińców, z czego 70% mieszkało w Gdańsku²⁵.

Tabela 14 Szacunkowe dane dotyczące liczby obywateli Ukrainy w Gdańskim Obszarze Metropolitalnym

SZACUNKOWA LICZBA UKRAIŃCÓW (01.02.2022)			SZACUNKOWY PRZYRÓST LICZBY UKRAIŃCÓW (01.02.-01.04.2022)			SZACUNKOWA LICZBA UKRAIŃCÓW (01.04.2022)		
MIASTO CENTRALNE	POZOSTAŁE MIASTA I GMINY OBSZARU METROPOL.	SUMA	MIASTO CENTRALNE	POZOSTAŁE MIASTA I GMINY OBSZARU METROPOL.	SUMA	MIASTO CENTRALNE	POZOSTAŁE MIASTA I GMINY OBSZARU METROPOL.	SUMA
56 257	29 564	85 821	63 408	22 858	86 266	119 665	52 422	172 087

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Wojdat, P. Cywiński, Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse. Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach, Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, 2022, s.50.

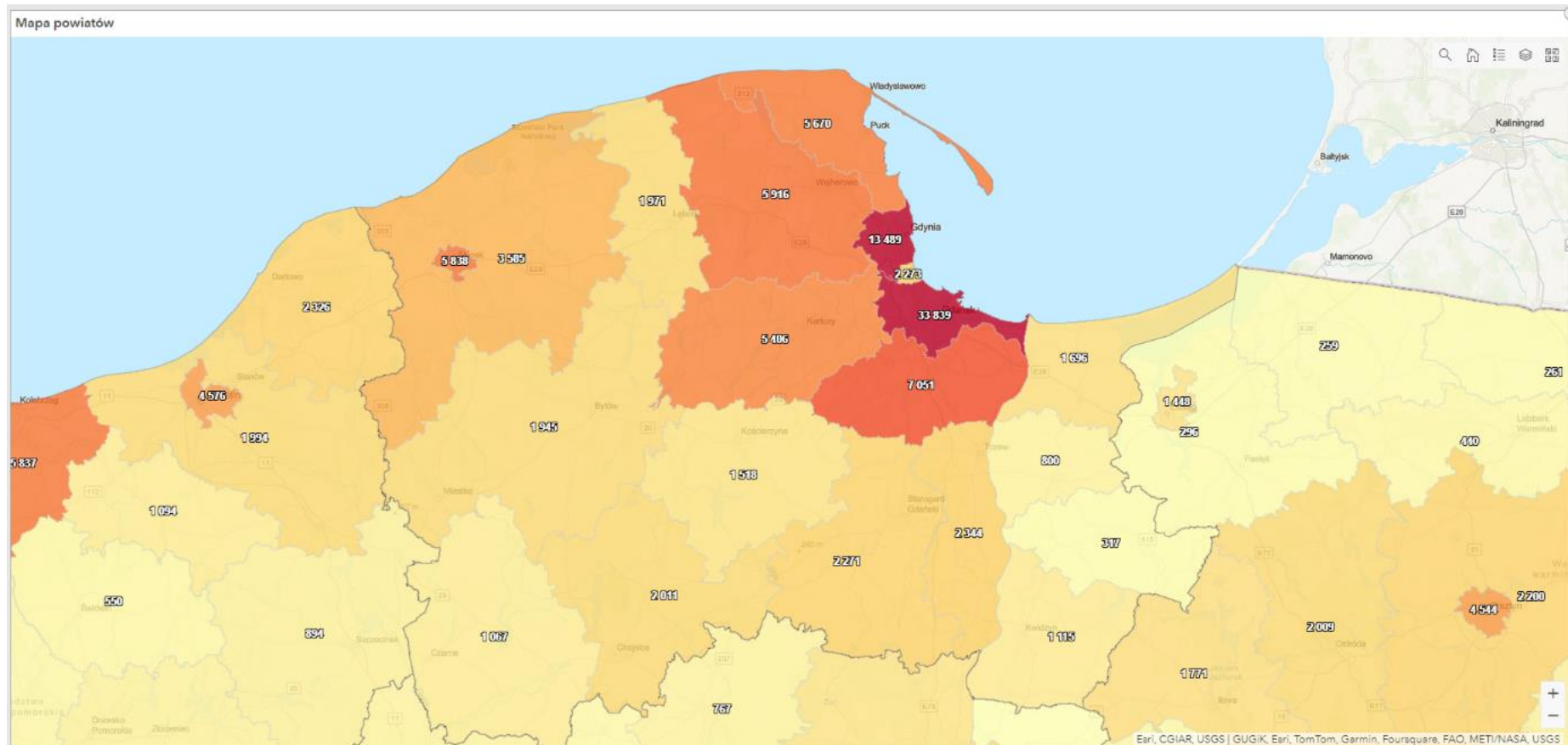
Poniżej przedstawiamy dane z systemu Rządowego Centrum Bezpieczeństwa pozyskane z Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Z udostępnionych informacji wynika, że suma logowań ukraińskich numerów na dzień 31 grudnia 2022 r wynosiła 92 300, zaś na dzień 30 czerwca 2023 r. było to 100 122²⁶.

²⁴ W jego skład wchodzi: Miasto Gdańsk i gminy: Cedry Wielkie, Chmielno, Chmielowo, Choczewo, Gdynia, Gniewino, Hel, Jastarnia, Kartuzy, Kolbudy, Kosakowo, Krokowa, Krynica Morska, Linia , Luzino , Łęczycze, Nowy Dwór Gdański, Ostaszewo, Pruszcz Gdański – g. miejska, Pruszcz Gdański – g. wiejska, Przdokowo, Przywidz, Pszczółki, Puck, Reda, Rumia, Sierakowice, Somonino, Sopot, Stegna, Stężycza, Sulęczyno, Suchy Dąb, Szemud, Sztutowo, Trąbki Wielkie, Wejherowo – g. miejska, Wejherowo – g. wiejska, Władysławowo oraz Żukowo.

²⁵ M. Wojdat, P. Cywiński, op. cit., s. 23.

²⁶ Dane dotyczące logowań uzyskane z Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w dniu 15 stycznia 2024 r.

Rysunek 13 Mapa logowań ukraińskich numerów telefonów na terenie województwa pomorskiego

Źródło: Dane dotyczące logowań, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

4.3 Miejsca zbiorowego zakwaterowania

Jednym z elementów oceny sytuacji społeczności migrantów_tek przymusowych z Ukrainy jest rozlokowania z miejscach zbiorowego zakwaterowania (MZZ). **Na 31.12.2023 r. na terenie województwa pomorskiego funkcjonowało 119 takich miejsc, w których przebywało w sumie 4 072 osoby²⁷.** Największe z tych miejsc to Ośrodek Kawena w Gdańsku (191 osób), Hostel Kaszuby z w Żukowie (172 osoby), Taxo Bis w Kartuzach (160 osób) czy City Center w Słupsku (155 osób). Średnia liczba migrantów_tek przebywających w ośrodku to ok. 34 osób, zaś mediana wynosi 21, co wskazuje, że w większości wypadków mamy do czynienia z raczej niewielkimi MZZ.

Analiza rozmieszczenia MZZ wskazuje, że najwięcej takich ośrodków znajduje się w powiatach puckim (15), kartuskim (10), malborskim (10) oraz słupskim (10). Z kolei z punktu widzenia mieszkańców MZZ najwięcej ich przebywa na terenie powiatów kartuskiego (455), puckiego (441), słupskiego (380) oraz miasta Słupsk (372).

Tabela 15. Miejsca zbiorowego zakwaterowania w województwie pomorskim

Powiat	Liczba MZZ	Liczba osób
bytowski	1	18
chojnicki	6	102
człuchowski	2	136
gdański	1	45
kartuski	10	455
kościerski	4	235
kwidzyński	2	51
łęborski	6	249
m. Gdańsk	2	261
m. Słupsk	9	372
m. Sopot	2	138
malborski	10	250
nowodworski	2	40
pucki	15	441
słupski	10	380
starogardzki	5	227

²⁷ Dane dotyczące miejsc zbiorowego zakwaterowania uzyskane z Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w dniu 16 stycznia 2024 r.

sztumski	3	61
tczewski	4	110
wejherowski	9	155
Umowa wojewoda	13	267
Nieruchomości SWP	3	79
Razem	119	4072

Źródło: Dane dotyczące miejsc zbiorowego zakwaterowania, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

5. Wnioski

Migranci i migrantki w województwie pomorskim

- W latach 2021-2023 w województwie pomorskim złożono:
 - 93 668 wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, z czego 66 700 (nieco ponad 70%) stanowiły zezwolenie na pobyt czasowy i pracę;
 - 6091 wniosków o udzielenie zezwolenia na pobyt stały;
 - 3257 wniosków udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE;
 - 965 wniosków o zarejestrowanie pobytu obywatela UE oraz 113 wniosków o przyznanie prawa pobytu członkowi rodziny obywatela UE;
 - 301 wniosków o zarejestrowanie pobytu obywatela Zjednoczonego Królestwa.
- Zdecydowana większość rozpatrzonych spraw o zezwolenie na pobyt czasowy, stały bądź pobyt rezydenta długoterminowego UE dotyczyła obywateli Ukrainy.
- W Polsce tę grupę migrantów_tek podzielić można na dwie podstawowe podgrupy – osoby przybyłe do naszego kraju przed i po 24 lutego 2022 r. Podgrupy te nie tylko różnią się zakresem posiadanych praw i obowiązków wynikającym z odmiennych statusów pobytowych, ale i – co bardzo istotne z punktu widzenia niniejszego planu – charakteryzują się odmiennymi cechami społeczno-demograficznymi. Osoby przybyłe do Polski przed wybuchem pełnoskalowej wojny, to w zdecydowanej większości migranci ekonomiczni, którzy, aby legalnie przebywać i pracować w Polsce musieli przejść „standardowe” procedury wjazdowe i pobytowe. Drugą grupę stanowią natomiast uciekinierzy wojenni (w większości kobiety i dzieci), którzy na terytorium Polski zostali objęci ochroną czasową na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.
- Drugą narodowością wyraźnie zaznaczającą się w statystykach prowadzonych przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku są Białorusini. Ich wzmożona migracja do Polski jest zauważalna od sierpnia 2020 roku, kiedy na Białorusi miały miejsce sfałszowane wybory prezydenckie. W obliczu pogarszającej się sytuacji politycznej oraz powszechnych prześladowań, w obawie o swoje bezpieczeństwo coraz więcej Białorusinów decyduje się na wyjazd z kraju. Dodatkowo wpływ na wzrost migracji z tego państwa ma wojna tocząca się w sąsiedniej Ukrainie, prowadzona przez Rosję, której państwo białoruskie jest bliskim sojusznikiem. W odpowiedzi na trudną sytuację Białorusinów państwo polskie wprowadziło dla nich ułatwienia w dostępie do wiz oraz rynku pracy.
- Z danych Urzędu do Spraw Cudzoziemców opublikowanych w czerwcu 2022 r. wynika, że od początku 2021 r. liczba obywateli Białorusi posiadających ważne dokumenty pobytowe wzrosła o ok. 90 proc. Rozmieszczenie terytorialne Białorusinów osiedlających się

w Polsce było dość nierównomierne. Większość zamieszkiwała województwo mazowieckie - 19 tys. osób oraz podlaskie - 9 tys. osób. Ponadto, najczęściej wybieranymi regionami były: małopolskie (4,2 tys.), **pomorskie (4 tys.)** i lubelskie (3,2 tys.). Od wyborów prezydenckich na Białorusi z sierpnia 2020 r., utrzymywała się również zwiększona liczba osób ubiegających się w Polsce o udzielenie ochrony międzynarodowej. Decyzje o przyznaniu takiej ochrony otrzymało już prawie 3 tys. Białorusinów. Powyższe dane nie uwzględniały jednak osób przebywających w Polsce tymczasowo na podstawie wiz²⁸.

- Widocznie mniej liczną, ale nadal znaczącą grupą migrantów_tek stanowią obywatele Gruzji, Mołdawii oraz Rosji.
- Należy odnotować także coraz liczniej reprezentowaną w Polsce i obecną również w województwie pomorskim zróżnicowaną wewnątrznie grupę migrantów_tek przyjeżdżających z państw odległych nie tylko geograficznie, ale i kulturowo (Bangladesz, Chiny, Filipiny, Indie, Pakistan itp.).
- Struktura narodowościowa cudzoziemców w województwie pomorskim kształtująca się na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku jest dużej mierze zbieżna z danymi ogólnopolskimi, dotyczącymi najliczniej reprezentowanych grup obcokrajowców w Polsce²⁹.
- Na podstawie badań ogólnopolskich, a także tych przeprowadzonych na poziomie regionów (województwo małopolskie³⁰ czy opolskie³¹), należy przyjmować, że w województwie pomorskim zdecydowana większość cudzoziemców posiadających lub ubiegających się o uzyskanie pozwolenia na pobyt czasowy, stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE, to osoby migrujące w celu poprawy jakości swojego życia, w tym przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych (za pracę), bądź edukacyjnych (studenci międzynarodowi). Procedury dotyczące legalizacji ich pobytu w Polsce wymagają posiadania przez nich m.in. odpowiednich środków finansowych na utrzymanie, ubezpieczenia zdrowotnego lub wskazania podmiotów deklarujących zapewnienie zatrudnienia. Osoby starające się o legalizację pobytu w tych trybach w większości są zatem samodzielne ekonomicznie³².
- Ważnym wnioskiem dotyczącym analizy liczby migrantów_tek w województwie pomorskim jest brak jednoznacznych danych pozwalających na ich rzeczywiste

²⁸ Urząd do Spraw Cudzoziemców, [Białorusini w Polsce – aktualne dane migracyjne](#), (dostęp: 26.01.2024 r.).

²⁹ GUS, [Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie COVID-19, GUS 2020](#), s. 1 (dostęp: 26.01.2024 r.).

³⁰ Departament Rozwoju Regionu, op. cit.

³¹ B. Solga, S. Kubiciel-Lodzińska, op. cit.

³² Departament Rozwoju Regionu, op. cit., s. 13.

oszacowanie – dane bowiem nie tylko są rozproszone, ale także niepełne – dotyczą bowiem tylko wybranych grup migrantów_tek. Opierają się także głównie na różnego rodzaju zezwoleniach co w stosunkowo małym stopniu pozwala na śledzenie rzeczywistej dynamiki migracji. Wniosek ten dotyczy oczywiście nie tylko województwa pomorskiego, ale także innych regionów i całego kraju. Bez wątpienia jednak może być uznany za ważny czynnik utrudniający zarządzanie procesami migracji i integracji.

Migranci i migrantki na pomorskim rynku pracy

- W latach 2021-2023 w województwie pomorskim:
 - złożono 308 497 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy, z czego blisko 65% dotyczyło obywateli Ukrainy;
 - 285 451 cudzoziemców (obywateli Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy) wpisano do ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego, z czego blisko 65% stanowili obywatele Ukrainy;
 - wydano 2 571 zezwoleń na pracę sezonową, z czego ponad 85% dotyczyło obywateli Ukrainy;
 - wydano 59 279 zezwoleń na pracę, z czego ponad 40% dotyczyło obywateli Ukrainy.
- Ponadto w okresie od 15 marca 2022 do 31 stycznia 2024 r. złożono 157 763 powiadomień o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy.
- Z danych ZUS wynika, że na koniec września 2023 r. w województwie pomorskim ogólnie zgłoszonych do ubezpieczeń było 74 045 obywateli innych państw. W liczbie tej 49% stanowili pracownicy, przedsiębiorcy 6%, zaś około 45% cudzoziemcy objęci innymi formami ubezpieczenia (głównie z tytułu wykonywania umów zlecenia czy umów agencyjnych oraz osoby bezrobotne).
- Taka struktura ubezpieczonych znacznie różni się ubezpieczonych obywateli Polski, gdzie osoby objęte innymi formami ubezpieczenia stanowią jedynie ok.20%. Podobnie należy odnotować, że w województwie pomorskim odsetek migrantów i migrantek ubezpieczonych z tytułu bycia pracownikiem jest niższy w porównaniu ze średnią dla całego kraju. Świadczy to o niekorzystnej strukturze zatrudnienia w województwie pomorskim. Jednocześnie nieco wyższy jest odsetek ubezpieczonych przedsiębiorców.
- W 2023 roku, Ukraińcy stanowili dominującą grupę ubezpieczonych cudzoziemców w województwie pomorskim, reprezentując nieco ponad 71%. Kolejne nacje były już rzadsze: Białorusini stanowili niecałe 11%, Gruzini nieco ponad 2%, a osoby z obywatelstwem rosyjskim i mołdawskim stanowiły około 1,5%. Podobnie jak w całej Polsce wskazuje to na relatywnie niewielkie zróżnicowanie wewnętrzne społeczności ubezpieczonych cudzoziemców, wynikające przede wszystkim z dominacji ludności ukraińskiej.

- Jednocześnie obserwuje się stały wzrost (o niemal 40% w ciągu trzech lat) liczby ubezpieczonych migrantów i migrantek, przy tym wzrost ten dotyczy niemal wszystkich nacji.
- Powyższe dane obrazują, że wśród cudzoziemców obecnych na pomorskim rynku pracy dominują obywatele państw Partnerstwa Wschodniego, w tym przede wszystkim Ukraińcy i Ukrainki. Warto jednak podkreślić, że na Pomorzu zatrudnieni są przedstawiciele wielu nacji, wywodzących się z różnych kręgów kulturowych. W ostatnim roku szczególnie dostrzegalni stali się np. obywatele Bangladeszu (12,4% ogółu zezwoleń na pracę wydanych w 2023 r.), Kolumbii (10,8%) czy Indii (10,8%). Wzrost ich liczby jest prawdopodobnie związany z zapotrzebowaniem na pracowników w wysoko zmaskulinizowanych zawodach, z których nastąpił odpływ pracowników z Ukrainy. Po wybuchu pełnoskalowej wojny w Ukrainie część z tych pracowników wróciła bowiem do kraju. Jednocześnie wskutek restrykcji wyjazdowych dotyczących męskiej populacji w wieku poborowym napływ kolejnych został mocno ograniczony. Lukę tę zapewne wypełniają pracownicy napływający z innych państw.

Uczniowie z doświadczeniem migracyjnym

- Obserwujemy dynamiczny wzrost liczby uczniów z doświadczeniem migracyjnym w pomorskich szkołach. W roku szkolnym 2023/2024 odnotowano 27 554 takich dzieci, w porównaniu do 21 079 w roku 2021/2022 i zaledwie 4 035 w roku 2020/2021. Ten znaczący wzrost wynika przede wszystkim z rosyjskiej inwazji na Ukrainę i fali przymusowych migrantów_tek z tego kraju.
- Ponad 56% uczniów z doświadczeniem migracji uczyło się w szkołach podstawowych. Mniej uczniów zauważono w szkołach ponadpodstawowych (około 16%), szkołach policealnych (ponad 13%), przedszkolach i punktach przedszkolnych (ponad 13%). Szkoły specjalne miały najmniejszą liczbę uczniów migracyjnych – zaledwie 18 osób.
- Większość uczniów z doświadczeniem migracji pochodzi z Ukrainy (81%) analizowanej grupy. Kolejne krajem emigracji to Białoruś (13,21%), Rosja (1,41%), Mołdawia (ok.0,5%), Indie (ok. 0,4%), Niemcy (0,25%), Gruzja (0,23%) i Peru (0,21%).
- Warto podkreślić, że mimo dominacji dzieci z Ukrainy liczba krajów, z których pochodzą uczniowie, stale się zwiększa, co wpływa na różnorodność społeczności szkolnej.

Migranci przymusowi z Ukrainy

- Na dzień 9 stycznia 2024 roku w Polsce nadano status UKR 955 893 obywatelom Ukrainy i członkom ich rodzin. W województwie pomorskim zarejestrowano 68 002 osoby, z czego niemal 2/3 stanowiły kobiety (63,7%). Daje się zaobserwować koncentracja tych osób w dużych miastach: w Gdańsku (ponad 25%) oraz Gdyni (ponad 12%). Dużo rejestracji

miało również miejsce w powiatach bezpośrednio przylegających do Trójmiasta, takich jak gdański, kartuski, wejherowski i pucki. Drugim ważnym obszarem koncentracji były miasto Słupsk oraz powiat słupski (łącznie ponad 10% ogółu osób, którym w województwie pomorskim nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy).

- Nową metodę szacowania liczby migrantów przebywających na określonym terytorium stanowi geotrapping. Przy jego użyciu oszacowano, że bezpośrednio po pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, tj. w marcu 2022 r. w Gdańskim Obszarze Metropolitalnym przebywało 223 952 Ukraińców, z czego 70% mieszkało w Gdańsku³³. Wobec braku pełnych statystyk publicznych dotyczących imigracji do Polski warto sięgać po tę metodę jako uzupełniające źródło danych.
- W ocenie sytuacji społeczności migrantów przymusowych z Ukrainy w województwie pomorskim ważnym elementem jest rozlokowanie w miejscach zbiorowego zakwaterowania. Na dzień 31 grudnia 2023 roku funkcjonowało 119 takich miejsc, w których przebywało łącznie 4 072 osób. Analiza rozmieszczenia tych ośrodków pokazuje, że najwięcej z nich znajduje się w powiatach puckim (15), kartuskim (10), malborskim (10) oraz słupskim (10). Z punktu widzenia mieszkańców tych ośrodków, najwięcej migrantów przebywa na terenie powiatów kartuskiego (455), puckiego (441), słupskiego (380) oraz w mieście Słupsk (372).

³³ M. Wojdat, P. Cywiński, op. cit., s. 23.

6. Rekomendacje

- Analiza danych dotyczących migrantek i migrantów w województwie pomorskim wyraźnie sugeruje, przewagę jednej, dominującej grupy osób pochodzących z Ukrainy. Może to oznaczać, że podczas planowania działań na rzecz włączania migrantów i migrantek należy tej społeczności poświęcić szczególną uwagę. Na przykład uzasadnione może być tworzenie osobnych materiałów informacyjnych w języku ukraińskim, czy zatrudnianie dedykowanych pracowników pochodzących z Ukrainy.
- Nie może to jednak oznaczać, że działania integracyjne powinny być skierowane jedynie do tej społeczności. Przeciwnie, dane sugerują, że w województwie pomorskim podejmuje pracę coraz więcej osób z innych krajów, w tym także osób spoza państw szeroko rozumianego wschodniego sąsiedztwa Polski (Białousi, Rosji, Gruzji, etc.). Rośnie bowiem liczba migrantów i migrantek z takich krajów jak Bangladesz, Kolumbia czy Indie. Część spośród nich nie wróci do swoich krajów pochodzenia po zakończeniu kontraktów, co oznacza, że konieczne będą rozwiązania, które pomogą w procesach włączania także innych nieukraińskich społeczności.
- Coraz większe różnicowanie się społeczności pomorskich migrantek i migrantów oznacza także, że instytucje działające na rzecz ich integracji muszą mieć do tego stosowne narzędzia. Do podstawowych problemów należeć będzie np. skuteczna komunikacja wymagająca systemowych rozwiązań w zakresie nauki języka polskiego oraz personelu posługującego się najważniejszymi grupami języków, albo możliwości korzystania z wyspecjalizowanych tłumaczy. Wymagać to będzie wspierania i rozwijania instytucji i organizacji posiadających takie możliwości i zaplecze.
- Zwiększanie się różnorodności etnicznej Pomorza będzie niosło za sobą wyzwania związane z relacjami interkulturowymi. Oznacza to konieczność pracy na rzecz podnoszenia świadomości społecznej – zarówno po stronie społeczeństwa polskiego jak i samych migrantów i migrantek – dotyczącej akceptacji różnorodności kulturowej, umiejętności dialogu, walki z uprzedzeniami czy dyskryminacją. Wynika z tego potrzeba organizowania kampanii społecznych oraz poprawy edukacji w tym zakresie.
- Województwo pomorskie jest atrakcyjnym miejscem pracy, przyciągającym także cudzoziemskich pracowników, których liczba w ostatnich latach znacząco wzrosła. Zwraca jednak uwagę fakt, że struktura ich zatrudnienia jest niekorzystna – tzn. stosunkowo niewiele osób zatrudnionych jest na umowę o pracę, wiele zaś ubezpieczonych jest z tytułu innych umów. Może to oznaczać, że osoby te są zatrudnione na niekorzystnych warunkach co może wpływać na ich sytuację ekonomiczną a w konsekwencji także i integrację – zarówno na rynku pracy, jak i szerzej. Wynika z tego potrzeba promocji zatrudniania migrantów i migrantek na umowy o pracę.

- Ze względu na zwiększającą się liczbę pracowników cudzoziemskich należy także zwrócić uwagę na prawdopodobny wzrost zapotrzebowania na wiedzę dotyczącą tej problematyki. Po pierwsze, dotyczy to pracodawców, którzy potrzebują szkoleń i poradnictwa dotyczących z jednej strony kwestii proceduralnych dotyczących tego jak we właściwy sposób zatrudniać cudzoziemców, a z drugiej temu w jaki sposób zarządzać interkulturowymi zespołami pracowniczymi. Po drugie, należy także brać pod uwagę potrzeby pracowników cudzoziemskich – szczególnie dotyczące podnoszenie ich szans na rynku pracy. Może to dotyczyć kwestii wsparcia podczas nostryfikacji dyplomów i innych dokumentów poświadczających kwalifikacje, może też być związane z zapotrzebowaniem na specjalistyczne szkolenia językowe czy dedykowane migrantom i migrantom kursy doszkalające. Jest to szczególnie ważne w przypadku pracowników cudzoziemskich, którzy zwykle pracują poniżej swoich rzeczywistych kwalifikacji. W związku z tym instytucje rynku pracy we współpracy z organizacjami zrzeszającymi pracodawców oraz organizacjami zajmującymi się wsparciem migrantów_tek powinny rozszerzyć zakres usług – szczególnie szkoleniowych i doradczych – dotyczących zatrudnienia migrantów_tek.
- Zwiększająca się liczba uczniów z doświadczeniem migracji wskazuje na to, że pomorskie szkoły stoją przed ogromnym wyzwaniem związanym z integracją. W wielu wypadkach polskie szkoły i nauczyciele nie są na to właściwie przygotowani³⁴. Z jednej strony duży napływ dzieci pochodzących z Ukrainy, a z drugiej zwiększanie się liczby krajów, z których przybywają nowi uczniowie i uczennice powoduje, że potrzebne jest myślenie systemowe. Konieczne są szkolenia dla personelu szkół (kadry zarządzającej, nauczycieli, pedagogów) dotyczących pracy z uczniami z doświadczeniem migracji, materiały dydaktyczne, wsparcie eksperckie. Warto tu zwrócić uwagę, że skuteczne procesy włączania uczniów z doświadczeniem migracji to takie, które dostrzegają dwustronność integracji. Konieczne jest więc nie tylko nauczanie interkulturowe skierowane do uczniów cudzoziemskich, ale także do polskich dzieci.
- Biorąc pod uwagę liczbę dzieci z doświadczeniem migracji w pomorskich szkołach należy brać pod uwagę, że szkoły są także miejscem kontaktu z rodzicami – migrantami i tym samym mogą pełnić one dużą rolę w procesie integracji cudzoziemców. Oznacza to jednak także, że potrzebne jest rozwinięcie współpracy w tym zakresie między szkołami (dyrekcją oraz nauczycielami) a wyspecjalizowanymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się integracją.

³⁴ M. Nowosielski et al., Edukacja elementarna uczniów z doświadczeniem migracji w Polsce i Czechach Doświadczenia – Wnioski – Rekomendacje – Zasoby, Płock 2021.

- Szczególną uwagę należy poświęcić także, nieujęty tu z powodu braku szczegółowych danych, dzieciom ukraińskim żyjącym na terenie województwa pomorskiego i nie uczęszczającym do polskich szkół. O ile dla dzieci krótkotrwale przebywających w Polsce takie rozwianie nie niesie zagrożeń, o tyle w przypadku dzieci, które pozostaną tu na dłużej taka sytuacja może być źródłem różnych wyzwań – zarówno dla samych dzieci, jak i polskiego społeczeństwa. Dalego należy dążyć do ich identyfikacji oraz podejmować próby zmierzające do włączania ich do polskiego systemu edukacyjnego, lub – w razie niechęci – do innych form integracji.
- Mimo, że w opracowaniu nie poddano analizie studentów międzynarodowych jest oczywiste, że województwo pomorskie, w szczególności Trójmiasto, ale także i Słupsk przyciągają studentów międzynarodowych. Są to osoby, które szybko uczą się języka polskiego i łatwo integrują w nowym środowisku. Absolwenci polskich uczelni najczęściej podejmują pracę zgodną ze swoim wykształceniem, nierzadko zakładają rodziny wiążąc swoją przyszłość z Polską, dlatego warto zadbać o to, by także podczas studiowania prowadzić działania integracyjne. Każda z uczelni podejmuje już takie aktywności, warto jednak by działały się one w porozumieniu i we współpracy z instytucjami i organizacjami wyspecjalizowanymi w działaniach włączających. W ten sposób będzie możliwe osiągnięcie efektu synergii.
- Szczególną grupą, której warto poświęcić dodatkową uwagę są migranci przymusowi z Ukrainy i w coraz większym stopniu z Białorusi, których znacząca liczba osiedliła się na terenie województwa pomorskiego. Nadal wiele z tych osób wymaga specjalnego wsparcia. Szczególną uwagę należy zwrócić na osoby przebywające w miejscach zakwaterowania zbiorowego. Ta forma współzamieszkiwania, choć uzasadniona w perspektywie krótkoterminowej, nie sprzyja procesom integracji społecznej. Należy zatem wspomagać osoby przebywające w miejscach zakwaterowania zbiorowego w zakresie pełnego usamodzielniania się.
- Jednym z ważnych wniosków wynikających z naszych analiz jest brak pogłębionej i systematycznej wiedzy na temat migrantów i migrantem mieszkających w województwie pomorskim. Z jednej strony wynika on z problemów systemowych – braku pełnych statystyk publicznych dotyczących imigracji do Polski. Te powinny zostać zapewnione przez instytucje państwowe. Z drugiej jednak strony należy podkreślić brak systematycznych i szeroko zakrojonych badań sytuacji migrantów_tek w województwie pomorskim. Instytucje samorządu wojewódzkiego w porozumieniu z pomorskimi uczelniami powinny zainicjować program monitorowania różnych aspektów życia

migrantów i ich integracji. Dzięki temu będzie możliwe pozyskanie wiedzy, która pozwoli w przyszłości silniej jeszcze zaplanować działania oparte na dowodach³⁵.

³⁵ Więcej na temat tego postulatu patrz K. Homel et al., Model lokalnej polityki włączania migrantów i migrantek w życie miast. Założenia i rekomendacje, Laboratorium Polityk Migracyjnych Miast i Regionów OBM UW, Warszawa 2023.

Źródła

1. [Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w marcu 2023 r.](#), GUS 2023, (dostęp: 12.02.2024).
2. Dane.gov.pl, [Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 09.01.2024 r.](#), (dostęp: 12.01.2024).
3. Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Dane dotyczące cudzoziemców w pomorskich szkołach.
4. Departament Rozwoju Regionu, Diagnoza sytuacji migrantów w województwie małopolskim, Kraków 2023.
5. Encyklopedia Marketingu, [Geotrapping](#), (dostęp: 30.01.2024 r.).
6. GUS, [Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie COVID-19](#), GUS 2020, s. 1 (dostęp: 26.01.2024 r.).
7. Homel, K., et al., Model lokalnej polityki włączania migrantów i migrantek w życie miast. Założenia i rekomendacje, Laboratorium Polityk Migracyjnych Miast i Regionów OBM UW, Warszawa 2023.
8. MSZ, [Partnerstwo Wschodnie](#), (dostęp 10.02.2024).
9. Nowosielski, M., et al., Edukacja elementarna uczniów z doświadczeniem migracji w Polsce i Czechach. Doświadczenia – Wnioski – Rekomendacje – Zasoby, Płock 2021.
10. Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, [Dane dotyczące obywateli Ukrainy](#), (dostęp: 12.02.2024).
11. Solga, B., Kubiciel-Lodzińska, S., Raport z realizacji badania pn. Problemy i wyzwania w zakresie integracji imigrantów w województwie opolskim. Perspektywa cudzoziemców, Opole 2022.
12. Urząd do Spraw Cudzoziemców, [Białorusini w Polsce – aktualne dane migracyjne](#), (dostęp: 26.01.2024 r.).
13. Urząd do Spraw Cudzoziemców, [Obywatele Ukrainy w Polsce – aktualne dane migracyjne](#), (dostęp: 26.01.2024 r.).
14. Ustawa z 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, Dz.U. 2006 nr 144 poz. 1043; tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 1697.
15. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, Dz.U. 2023 poz. 519.
16. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583, tekst jednolity Dz. U. 2023, poz. 103.

17. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. 2003 nr 128 poz. 1176; tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1264.
18. Wojdat, M., Cywiński, P., Miejska gościnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse. Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach, Centrum Analiz i Badań Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, 2022.
19. Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, ZUS, Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie według województw (stan na 31 grudnia 2021 r., 2022 r. i 2023 r.).
20. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, Dane dotyczące logowań.
21. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, Dane dotyczące miejsc zbiorowego zakwaterowania.
22. Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, Dane dotyczące legalizacji pobytu cudzoziemców w województwie pomorskim
23. Wydział Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku (2024), Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023.

Załącznik 1

Zezwolenia na pracę wydane przez wojewodę pomorskiego według obywatelstwa 2021-2023

2021 r.			2022 r.			2023 r.		
obywatelstwo	liczba	odsetek	obywatelstwo	liczba	odsetek	obywatelstwo	liczba	odsetek
RAZEM	21 525	100,0%	RAZEM	17 915	100,0%	RAZEM	19 839	100,0%
Ukraina	16 047	74,6%	Ukraina	7 284	40,7%	Bangladesz	2 468	12,4%
Białoruś	1 204	5,6%	Uzbekistan	1 257	7,0%	Kolumbia	2 145	10,8%
Mołdawia	410	1,9%	Indie	1 181	6,6%	Indie	2 137	10,8%
Indie	362	1,7%	Bangladesz	1 008	5,6%	Uzbekistan	1 849	9,3%
Gruzja	326	1,5%	Turkmenistan	859	4,8%	Nepal	1 607	8,1%
Uzbekistan	319	1,5%	Filipiny	707	3,9%	Turkmenistan	1 413	7,1%
Etiopia	305	1,4%	Białoruś	682	3,8%	Turcja	1 283	6,5%
Rosja	278	1,3%	Wietnam	549	3,1%	Filipiny	1 262	6,4%
Turkmenistan	267	1,2%	Turcja	486	2,7%	Wietnam	635	3,2%
Filipiny	238	1,1%	Nepal	480	2,7%	Ukraina	522	2,6%
Bangladesz	233	1,1%	Kazachstan	338	1,9%	Pakistan	517	2,6%
Indonezja	217	1,0%	Rosja	270	1,5%	Indonezja	436	2,2%
Wietnam	211	1,0%	Tadżykistan	233	1,3%	Kazachstan	414	2,1%
Nepal	144	0,7%	Gruzja	228	1,3%	Azerbejdżan	390	2,0%
Peru	122	0,6%	Pakistan	226	1,3%	Rosja	292	1,5%
Kazachstan	106	0,5%	Azerbejdżan	203	1,1%	Kirgistan	271	1,4%
Turcja	68	0,3%	Kirgistan	198	1,1%	Tadżykistan	226	1,1%
Azerbejdżan	66	0,3%	Kolumbia	195	1,1%	Zimbabwe	180	0,9%
Kosowo	56	0,3%	Indonezja	194	1,1%	Peru	155	0,8%
Tadżykistan	48	0,2%	Mołdawia	126	0,7%	Kuba	137	0,7%
Chiny	44	0,2%	Nigeria	113	0,6%	Nigeria	131	0,7%
Tajlandia	40	0,2%	Kenia	99	0,6%	Sri Lanka	128	0,6%
Pakistan	37	0,2%	Peru	94	0,5%	Białoruś	104	0,5%
Albania	36	0,2%	Uganda	71	0,4%	Ghana	99	0,5%
Armenia	35	0,2%	Ghana	67	0,4%	Kenia	87	0,4%
Stany Zjednoczone Ameryki	26	0,1%	Tajlandia	55	0,3%	Uganda	87	0,4%
Maroko	20	0,1%	Etiopia	51	0,3%	Rwanda	68	0,3%
Egipt	19	0,1%	Egipt	48	0,3%	Tajlandia	62	0,3%
Ghana	19	0,1%	Chiny	45	0,3%	Chiny	61	0,3%
Wielka Brytania	15	0,1%	Kosowo	41	0,2%	Algieria	48	0,2%
Brazylia	14	0,1%	Zimbabwe	40	0,2%	Maroko	45	0,2%
Rwanda	14	0,1%	Albania	33	0,2%	Wenezuela	39	0,2%
Kirgistan	13	0,1%	Maroko	31	0,2%	Gruzja	37	0,2%

Bośnia i Hercegowina	12	0,1%	Stany Zjednoczone Ameryki	31	0,2%	Egipt	34	0,2%
Meksyk	12	0,1%	Sri Lanka	28	0,2%	Tunezja	33	0,2%
Republika Południowej Afryki	12	0,1%	Rwanda	26	0,1%	Kamerun	30	0,2%
Serbia	10	0,0%	Tunezja	26	0,1%	Mongolia	30	0,2%
Nigeria	9	0,0%	Armenia	25	0,1%	Etiopia	28	0,1%
Demokratyczna Republika Konga	8	0,0%	Irak	21	0,1%	Afganistan	23	0,1%
Kanada	7	0,0%	Republika Południowej Afryki	20	0,1%	Stany Zjednoczone Ameryki	22	0,1%
Kenia	6	0,0%	Wenezuela	18	0,1%	Argentyna	20	0,1%
Kolumbia	6	0,0%	Wielka Brytania	18	0,1%	Tanzania	19	0,1%
Sri Lanka	6	0,0%	Algieria	17	0,1%	Wielka Brytania	17	0,1%
Algieria	5	0,0%	Kuba	16	0,1%	Mołdawia	16	0,1%
Mauritius	5	0,0%	Afganistan	15	0,1%	Brazylia	15	0,1%
Tanzania	5	0,0%	Brazylia	15	0,1%	Meksyk	15	0,1%
Zimbabwe	5	0,0%	Kamerun	12	0,1%	Republika Południowej Afryki	15	0,1%
Tunezja	4	0,0%	Serbia	12	0,1%	Liban	14	0,1%
Wenezuela	4	0,0%	Meksyk	11	0,1%	Serbia	14	0,1%
Argentyna	3	0,0%	Syria	7	0,0%	Albania	12	0,1%
Iran	3	0,0%	Iran	6	0,0%	Kosowo	11	0,1%
Kamerun	3	0,0%	Tanzania	6	0,0%	Boliwia	9	0,0%
Kuba	3	0,0%	Kambodża	5	0,0%	Gambia	8	0,0%
Syria	3	0,0%	Mauritius	5	0,0%	Izrael	8	0,0%
Czarnogóra	2	0,0%	Gambia	4	0,0%	Dominikana	7	0,0%
Dominikana	2	0,0%	Jordania	4	0,0%	Jordania	7	0,0%
Gwinea	2	0,0%	Korea Południowa	4	0,0%	Armenia	6	0,0%
Irak	2	0,0%	Liberia	4	0,0%	Iran	5	0,0%
Izrael	2	0,0%	Bośnia i Hercegowina	3	0,0%	Angola	4	0,0%
Japonia	2	0,0%	Chile	3	0,0%	Burundi	4	0,0%
Jordania	2	0,0%	Demokratyczna Republika Konga	3	0,0%	Chile	4	0,0%
Liban	2	0,0%	Gwinea	3	0,0%	Gwatemala	4	0,0%
Uganda	2	0,0%	Izrael	3	0,0%	Kanada	4	0,0%

Chile	1	0,0%	Japonia	3	0,0%	Syria	4	0,0%
Ekwador	1	0,0%	Palestyna	3	0,0%	Arabia Saudyjska	3	0,0%
Erytrea	1	0,0%	Togo	3	0,0%	Bośnia i Hercegowina	3	0,0%
Gambia	1	0,0%	Wybrzeże Kości Słoniowej	3	0,0%	Demokratyczna Republika Konga	3	0,0%
Gwatemala	1	0,0%	Angola	2	0,0%	Gwinea	3	0,0%
Honduras	1	0,0%	Australia	2	0,0%	Irak	3	0,0%
Kambodża	1	0,0%	Benin	2	0,0%	Somalia	3	0,0%
Kongo	1	0,0%	Kongo	2	0,0%	Czad	2	0,0%
Korea Południowa	1	0,0%	Liban	2	0,0%	Czarnogóra	2	0,0%
Kostaryka	1	0,0%	Macedonia Północna	2	0,0%	Japonia	2	0,0%
Laos	1	0,0%	Mjanma	2	0,0%	Kostaryka	2	0,0%
Macedonia Północna	1	0,0%	Panama	2	0,0%	Libia	2	0,0%
Mali	1	0,0%	Senegal	2	0,0%	Malezja	2	0,0%
Mongolia	1	0,0%	Sierra Leone	2	0,0%	Mali	2	0,0%
Palestyna	1	0,0%	Tajwan	2	0,0%	Mauritius	2	0,0%
Salwador	1	0,0%	Argentyna	1	0,0%	Namibia	2	0,0%
Tajwan	1	0,0%	Boliwia	1	0,0%	Nowa Zelandia	2	0,0%
			Czad	1	0,0%	Palestyna	2	0,0%
			Czarnogóra	1	0,0%	Sierra Leone	2	0,0%
			Dominikana	1	0,0%	Togo	2	0,0%
			Ekwador	1	0,0%	Wybrzeże Kości Słoniowej	2	0,0%
			Erytrea	1	0,0%	Australia	1	0,0%
			Gwatemala	1	0,0%	Ekwador	1	0,0%
			Honduras	1	0,0%	Gwinea Bissau	1	0,0%
			Jemen	1	0,0%	Jemen	1	0,0%
			Komory	1	0,0%	Kambodża	1	0,0%
			Lesotho	1	0,0%	Kongo	1	0,0%
			Mali	1	0,0%	Korea Południowa	1	0,0%
			Mongolia	1	0,0%	Lesotho	1	0,0%
			Mozambik	1	0,0%	Liberia	1	0,0%
			Namibia	1	0,0%	Madagaskar	1	0,0%
			Nowa Zelandia	1	0,0%	Panama	1	0,0%
			Zambia	1	0,0%	Senegal	1	0,0%

						Singapur	1	0,0%
						Sudan Południowy	1	0,0%
						Tajwan	1	0,0%
						Trynidad i Tobago	1	0,0%

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023